Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 240 (1990) ♦ Вівторок, 15 грудня 1998 року ♦ Ціна договірна

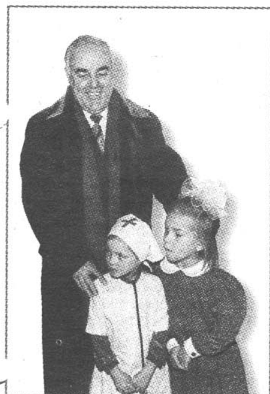

Минулого тижня Голова Верховної Ради побував у дводенній робочій поїздці по Сумщині

Віру й надію поверне Національна програма відродження країни

Дводенна робоча поїздка Голови Верховної Ради Олександра Ткаченка разом з головами деяких комітетів Верховної Ради України, народними депутатами, головами обласних, Київської та Севастопольської міських рад не лише протокольно, а й за суттю виявилася справді робочою. Ці дні були гранично напружені й насичені багатьма зустрічами з колективами виробничих підприємств, працівниками бюджетної сфери, спілкуванням з керівниками усіх гілок влади Сумської області. Відбулися нарада і засідання Координаційної ради. На ній виступив Голова Верховної Ради України Олександр Ткаченко.

(Закінчення на 2-й стор.).

Виступ О.М.ТКАЧЕНКА «Максимально використати потенціал органів місцевого самоврядування» читайте на 3-4-й стор.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

15 грудня

- ✔ 150 років тому помер письменник Євген Гребінка
- ✔ 1934 року більшовики засудили до розстрілу 28 українських інтелігентів. Серед них — письменники Григорій Косинка, Олекса Влизько, Дмитро Фальківський, Іван Крушельницький, Кость Буревій
- ✔ 1483 року в Кракові засновано друкарню Фіоля, в якій видано перші давньоукраїнські книжки

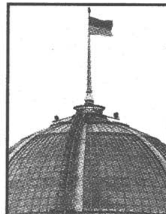

Держава і право

5-12

Куди «піде» труба?

14

Підсумки

Ухвалено законодавцем

Верховна Рада України на своїх засіданнях протягом 8--11 грудня розглянула 19 питань.

✔ Три закони прийнято в цілому, серед них — про загальні принципи подальшої експлуатації ЧАЕС.

✔ Закон "Про Кабінет міністрів України" прийнято в цілому із зауваженнями Президента.

✔ Три закони прийнято в першому читанні, серед них — про держбюджет-99.

✔ Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів про ставки акцизного збору і ввізного мита прийнято у другому читанні.

✔ Три законопроекти повернуто на доопрацювання, із них "Про банкрутство", з тим щоб його потім розглянути у режимі повторного другого читання.

✔ Прийнято 6 постанов, зокрема, про створення спеціальної парламентської комісії для детального вивчення обставин арешту Павла Лазаренка у Швейцарії.

Офіційно

Болгарія направляє своїх емісарів

В Україні з офіційним візитом перебуває делегація болгарських парламентаріїв. У її складі — заступник голови Комісії з питань охорони здоров'я, молоді і спорту Михаїл Михайлов і глава парламентської групи «Болгарія—Україна» Димитр Іванов.

Болгарська делегація зустрілася з ініціатором створення депутатської групи з міжпарламентських зв'язків з Болгарією народним депутатом Анатолієм Новиком, обговорювалися перспективи подальшого двосторонього парламентського співробітництва. Також відбулися зустрічі болгарських гостей з головою Комітету ВР з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки Михайлом Ковалком і з головою Комітету ВР з питань охорони здоров'я, материнства і дитинства Сергієм Шевчуком.

На сьогодні заплановано бесіди болгарських депутатів із заступником міністра охорони здоров'я України Анатолієм Картишем та керівництвом Держкомітету з медичної і мікробіологічної промисловості.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

У номер

Молодим — кредитна дорога

Наступного року в Києві на пільгове кредитування житлового будівництва для молодих сімей буде виділено близько 10 млн. грн.

Ці кредити надаються терміном на 30 років. При цьому, молодим родинам, які не мають дітей, кредити видають під 3% річних. У разі, коли в родині одна дитина, сім'я виплачує лише суму кредиту без відсотків, коли двоє дітей — 75% цієї суми, коли троє і більше — 50% кредиту. До речі, 1999 року намічено збільшення будівництва житла до 720 тис. кв. м, а 2000 року — до 1 млн. кв. м, повідомляє «Інтерфакс-Україна».

Лист на першу сторінку

На фронті було легше

Яка неповага до нас, інвалідів Великої Вітчизняної війни, з боку держави! Протези попротиралися, а нових придбати ніде. Закрили завод, бо він, бачте, неприбутковий. А на День Перемоги мені принесли медаль Жукова і... кілограм кукурудзяного борошна. Спасибі, що не забули. Принесли б краще пенсію, яку не бачу по 7 місяців. Як жити?

Олександр ФАДЄЄВ.

Михайлівка
Сакського району,
Автономна Республіка Крим.

P.S.

- ○ До спроби самоспалення вдався один з учасників шахтарського пікету біля будинку Луганської обласної адміністрації
- ○ Під'єднано до енергосистеми України 1-й енергоблок Запорізької АЕС
- ○ Із законсервованої газовидобувної свердловини у Чернівецькій області вирвався газ

Сьогодні останній день передплати

У номер

✔ Київ

Схоже, вчасно розвиднятиметься

Традиційно нарада голів комітетів та керівників депутатських фракцій у Голови Верховної Ради почалася зі стислого підсумку роботи парламенту минулого тижня. Олександр Ткаченко зауважив, що хоч цифри прийнятих законодавчих актів не красномовні і багато запланованих питань довелось переносити, проте два схвалених у першому читанні проекти законів —про держбюджет-99 та про пенсійні зміни — компенсують усе те, що не встигли розглянути. Зміни до пенсійного законодавства і проект бюджету стали фактично першими документами, якими нове скликання ВР заявляє про практичні зусилля парламентаріїв, спрямовані на поліпшення економічного становища держави та соціальний захист людей.

Голова Верховної Ради уточнив, що розглянуто було 19 питань та прийнято три закони. На розгляд у комітетах чекають своєї черги 650 законопроектів. Навіть щоденне запровадження скороченої процедури розгляду окремих питань під час пленарних засідань не розв'язує проблему.

Олександр Ткаченко звернув увагу на те, що з 19 законодавчих актів, прийнятих останнім часом, на вісім Президент наклав вето. Це аж ніяк не свідчить про те, що використовуються всі можливості для узгодження спірних питань перед тим, як вносити їх до сесійної зали. Він закликав голів комітетів і фракцій звернути на це увагу.

Під час нинішнього сесійного тижня планується передусім розглянути проекти законів про затвердження Конституції Криму, про столицю України місто-герой Київ, проект Митного кодексу, програму приватизації на 1999 рік та проекти законів, що впливатимуть на формування держбюджету, його доходну і витратну частини.

Голова парламенту нагадав, що уряд зобов'язався до 22 грудня подати на друге читання до парламенту проект держбюджету-99. І закликав усі комітети і фракції щонайретельніше підготуватися до обговорення. З 22 грудня починає раніше розвиднятися і кожен наступний день збільшується, як мовиться, на заячий скік. Схоже, що вчасно розвиднятиметься і в бюджетному процесі.

✔ Женева

Можливо, Павла Лазаренка випустять під заставу

Може статися, що вже сьогодні народного депутата України Павла Лазаренка буде звільнено з женевської в'язниці під заставу. Принаймні таке припущення висловив в інтерв'ю агенції «Інтерфакс-Україна» адвокат лідера «Громади» Поль Гюлі-Харт. Учора він мав подати до женевської судової палати відповідне клопотання. За його словами, суд може ухвалити рішення про звільнення Павла Лазаренка, якщо буде впевнений у законності походження грошей, що становлять заставу, —а це близько 3 мільйонів доларів.

Також, повідомляє «Інтерфакс-Україна», сьогодні має відбутися зустріч Павла Лазаренка з консульськими співробітниками Посольства України в Швейцарії на прохання затриманого.

✔ Мінськ

Про борги говоритимуть пізніше

Президент України Леонід Кучма здійснив робочу поїздку до Білорусі, де зустрівся з її президентом Олександром Лукашенком (на знімку). Йшлося насамперед про пожвавлення економічного співробітництва. Цього року товарообіг між країнами зменшився на 16 відсотків. Проблемою залишається і питання державного боргу України перед Білоруссю. Мінськ наполягає на тому, що Київ винен 217 мільйонів доларів. Справу про борг домовлено відкласти до наступної зустрічі президентів у лютому.

Фото Валерія СОЛОВЙОВА (ДІНАУ-Укрінформ).

Минулого тижня Голова Верховної Ради побував у дводенній робочій поїздці на Сумщині

Віру й надію поверне Національна програма відродження країни

(Початок на 1-й стор.).

Перша мажорна нота пролилася справжнім бальзамом на зневірені душі трудівників села області (які ось уже два тижні перебували під «враженням» фактично «заупокійної» всьому буряківництву і цукропереробній промисловості, яку нещодавно «прочитав» їм Леонід Кучма, бо перше, на його думку, не рентабельне, а на модернізацію другої у держави немає коштів) під час відвідин Олександром Ткаченком насінневого заводу ЗАТ «Ворскла», що у Тростянецькому районі. Причину кризи в агропромисловому комплексі області і країни в цілому, «який завше був домінантою нашої країни, її «становим хребтом», Олександр Ткаченко вбачає якраз у відсутності державницьких підходів до цієї галузі.

— Якщо ці підходи не переосмислити і терміново не змінити докорінно, то незабаром можна втратити й останнє, — продовжував Олександр Миколайович. —Миритися з цим ми не можемо і не маємо права.

Тож щоб не допустити подальшого занепаду вітчизняного сільського виробництва, на думку голови парламенту, необхідно, хоча б частково, повернутися до держзамовлення на сільгосппродукцію. Верховна Рада перші кроки на цьому шляху вже зробила: передбачено запланувати на ці потреби в державному бюджеті на наступний рік від півтора до двох мільярдів гривень коштів, значну частину яких буде витрачено на підтримку вітчизняних цукровиробників.

Далі Голова Верховної Ради наголосив на тому, що нікому не було дозволено знищувати в Україні буряківництво — галузь, як і завжди, залишалася стовповою в економіці. Вона свого часу була законодавцем моди у світі з одноросткових та селекції, а нині об'єднує три насіннєві і 192 цукропереробні заводи, 56 насіннєвих господарств. Цукрові буряки культивують у 19 областях України майже на півтора мільйонах гектарів.

На підтвердження сказаного господарям також було чим похвалитися і що показати делегації парламенту. Колектив ЗАТ «Ворскла» навіть за нинішніх ринкових авантюрно-абсурдних відносин не лише зберіг наявний виробничий потенціал, а й значно примножив його, вже практично завершив модернізацію свого підприємства. Як наслідок: віднині воно забезпечуватиме господарства бурякосійних регіонів України першокласним насінням цукрових буряків лише вітчизняної селекції за ціною у чотири рази нижчою, ніж на світовому ринку.

Щиро порадів голова парламенту високим здобуткам акціонерного пайового товариства відкритого типу імені Карла Маркса, що в селі Буймер у Тростянецькому районі. Очолює господарство Василь Провозін.

Особлива гордість буймерців — тваринницька галузь, зокрема свинокомплекс, либонь, сьогодні один із найбільших в Україні, де утримується близько 11,5 тисячі свиней. Практично на рівні 91-го року в господарстві зберегли й поголів'я великої рогатої худоби. Завдяки цьому тут за 10 місяців нинішнього року вироблено 618 тонн молока і 478 тонн м'яса. Саме тваринництво й забезпечило відносний економічний добробут. Тому й не дивно, що за останні роки вдалося газифікувати половину сільських садиб, більшість наявних соціально-культурних закладів, перевести на газове опалення сільську котельню, зберегти всі підприємства побутового обслуговування.

— Тим часом деякі запопадливі розумники хочуть усім нам нав'язати думку, що українська земля збідніла на власних Платонів, і все намагаються повернути нас у догідливому поклоні на захід та ще й з простягнутою рукою, — сказав під враженням побаченого на заводі і в господарстві Олександр Ткаченко.

... На центральному майдані села Буймер Голову Верховної Ради з нетерпінням чекала величезна громада місцевих жителів, які відразу ж «насіли» на Олександра Ткаченка з відвертими й гострими запитаннями.

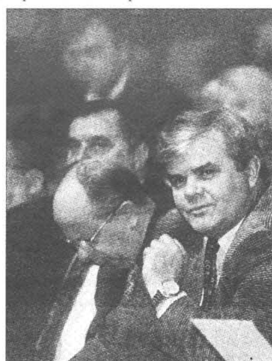

Скільки ще держава і уряд знущатимуться з бідного селянина? Доки грабуватимуть його, фактично задарма забираючи вирощену продукцію? Коли нарешті почнуть працювати закони, які захистять його від безлічі хапуг-посередників? Де обіцяний паритет цін? Де пальне, техніка? Гірких і пекучих запитань було чимало. Голова парламенту не проігнорував жодного і на всі відповідав чесно, зокрема, порадував Олександр Ткаченко звісткою, що з наступного року в Україні почне діяти система машинно-тракторних станцій, що не тільки полегшать працю хлібороба, а й забезпечать здешевлення продукції.

Тепло й щиро вітали Олександра Ткаченка також учні і викладачі місцевої школи, якій Голова Верховної Ради подарував кольоровий телевізор. Не залишився без подарунка також іменинник — голова Буймерської сільської ради Микола Комишанський.

По хвилинах було розписано другий робочий день поїздки Голови Верховної Ради: урочисте покладання квітів до пам'ятника Кобзареві в обласному центрі, відвідання теплоелектроцентралі, ознайомлення з виставкою товарів народного вжитку, що їх виготовляють підприємства різних форм власності області, зустріч з викладачами і студентами першої в державі Української академії банківської справи, ретельне ознайомлення з обласною цільовою програмою «Рідний дім», яка передбачає довгострокове спорудження індивідуального житла на селі за пільговими умовами. Потім відбулося засідання Координаційної ради. Голова Верховної Ради провів і виступив на нараді з участю керівників усіх гілок влади в області, у тому числі сільських і селищних рад.

У своєму виступі Олександр Ткаченко говорив про потребу максимального використання потенціалу органів місцевого самоврядування, наголошуючи, що їм під силу вирішувати назрілі питання соціально-економічного розвитку територій.

Економічну ситуацію в державі він назвав «катастрофічною», з гіркотою підкресливши, що сталася вона в мирний час. У підсумку в суспільстві починає переважати відчуження від здійснюваного урядом економічного курсу. І швидко зростає соціальна напруженість, яку нині замовчують.

Зупинившися на проблемах агропромислового комплексу, Олександр Ткаченко зауважив, що село й надалі несе на своїх плечах чи не головний тягар економічних і соціальних негараздів і що в цьому році ситуація тут в цілому ще погіршала. Значною мірою до цього призвели безгосподарність, нехлюйство і безтямство аграрних керівників. У школах голодні діти, недоїдають старі і немічні, а в господарствах тим часом правлять бал анархія і безвідповідальність. Є в цій «скарбниці» і чималий сумський «внесок».

Вивести країну з кризи покликана Національна програма відродження України, яка має докорінно відрізнятися від попередніх програм конкретністю, практичністю і обов'язковість виконання. Тож розробки рад мають стати її невід'ємною частиною.

«Програма має бути простою, зрозумілою, переконливою, — сказав Олександр Ткаченко. — Кожний громадянин мав би її сприйняти, як порядок життя своєї родини, шлях здійснення своїх надій і перспектив. Дуже важливо, щоб вона враховувала місцеві інтереси й потреби, спиралася на широку ініціативу й зацікавленість тих, для кого вона, власне, й прийматиметься».

Наприкінці свого виступу глава парламенту запевнив, що Верховна Рада України працюватиме над таким законами, які давали б користь вітчизняному виробникові, всій країні.

Владислав ЖМУРКОВ.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Максимально використати потенціал органів місцевого самоврядування

З виступу Голови Верховної Ради України на нараді голів місцевих рад народних депутатів Сумської області 12 грудня 1998 р.

Гадаю, ви погодитеся, що обговорення на нараді проблем подальшого розвитку місцевого самоврядування в контексті соціально-економічної ситуації в області та країні в цілому, вчорашні зустрічі в трудових колективах є актуальними і корисними.

Впевнений, що депутатам всіх рівнів такі зустрічі конче потрібні. Ми повсякчас маємо звіряти свої дії, своє бачення того, як максимально використати потенціал органів місцевого самоврядування, а через них — і всього народу, щоб подолати нинішню кризу і породжені нею проблеми.

Я глибоко переконаний, що Сумщина має саме такий потенціал. Адже в області до 440 рад обрано більше восьми тисяч депутатів. Майже 40 відсотків з них мають вищу освіту. У складі депутатського корпусу переважають фахівці сільського господарства, педагоги, інженерно-технічні працівники, медики, економісти, юристи. Депутатський корпус володіє досвідом роботи в радах: понад третина депутатів обирається вже вдруге і втретє.

Чисельний і якісний склад представницьких органів влади області свідчить, що вони спроможні вирішувати назрілі питання соціально-економічного розвитку своїх територій. Але для цього, крім усього іншого, потрібна й відповідна соціально-економічна ситуація в країні.

На сьогодні проблеми в нашій державі з'являються і ускладнюються набагато швидше, ніж розв'язуються. Найбільшою проблемою є стан справ в економіці. Власне, країна переживає економічну катастрофу. За сім років наша економіка пройшла шлях від стагнації до колапсу. ВВП упав у 4 рази, промислове виробництво — в 2,5 разу. Наполовину скоротилася продукція сільського господарства, а в деяких регіонах майже втроє. Зовнішні ринки збуту втрачені. Власний ринок заполонила чужа продукція. Залишається лише додати, що все це сталося в мирний час, за найсприятливішої зовнішньополітичної ситуації.

Незважаючи на потуги багатьох мастаків згладжувати гостроту ситуації, особливо під час минулої виборчої кампанії, життя населення України продовжує погіршуватися. Соціологи свідчать, що сьогодні 33% сімей в Україні — бідні, а 13% — дуже бідні. Навіть за українськими, а не європейськими, критеріями бідності. За минулі чотири роки кількість людей, не задоволених своїм становищем, зросла на третину і становить 78 відсотків.

У підсумку в суспільстві починає переважати масове відчуження від здійснюваного урядом економічного курсу. Відтак швидко зростає соціальна напруженість, яку сьогодні замовчують.

Таку високу ціну нам доводиться платити за некритичне сприйняття багатьма достойниками схеми ліберально-ринкових перетворень, які нам люб`язно, та ще й за наші гроші підкинули численні радники й дорадники.

Подивіться, наприклад, на те, як розв'язувалася у нас проблема приватизації. Всі роки незалежності політика держави була зосереджена на зміні форми власності. Проте ніхто не дбав про створення всередині країни конкурентного середовища. Відтак приватизація не покінчила з монополізмом минулих років, хоча то був державний монополізм. Але той існував тільки за формою, оскільки держава за радянських часів ціни регулювала. Тобто монополізм приватника в умовах лібералізації цін за своїми соціально-економічними наслідками незмірно гірший, ніж державний.

Не дивно, що приватизація в Україні призвела до небаченої соціально-майнової диференціації. Доходи «верхніх» 10% населення перевищили доходи «нижніх» більш як у 20 разів. Зауважимо, що в найбільш поляризованій країні Заходу — США — це співвідношення становить 5,5 : 1. Отож прагнули до суспільства власників, а в підсумку «маємо те, що маємо».

Народ наш — терплячий понад усяку міру. Але так само правильно й те, що всякому терпінню рано чи пізно приходить кінець. І це також треба враховувати нам, керівникам всіх рівнів.

З другого боку, на фоні соціально-економічної деградації суспільства бачимо, як буйним цвітом квітує політиканство всіх мастей і відтінків, наростає «дев`ятий вал» демагогії та пустопорожніх обіцянок.

Гадаю, що нам, працівникам рад, не слід удаватися до жодної з крайнощів у політиці та в економіці. Це — як повінь весною. Вода розливається — на поверхні багато піни. Але піна — це не сутність, це лише видимість. А сутність — сама ріка, яка повертається до свого русла. От і нам треба триматися русла. Тобто дбати про економіку, підвищення життєвого рівня народу, його добробут і порядок у країні. Саме в цьому полягають сьогодні вищі національно-державні інтереси кожного з нас.

Час політиканів минає. Люди дедалі менше до них прислухаються. І це нормально. Лідерами мають стати ті, хто добре знає справу і вміє організувати людей на конструктив тими правами і обов'язками, які визначені нашим законодавством. За ними — майбутнє. І з ними маємо пов`язувати свої надії та сподівання.

Ситуація в країні — не з простих. Але виборці довірили нам свої надії й долі. Тому турбота про поліпшення життя людей має бути центром нашої діяльності.

Водночас, аналізуючи ситуацію в області, бачимо штучно викликані складнощі, надмірну політизацію окремих незначних подій і ситуацій, а часом зустрічаємося з елементарним незнанням справи.

Усе це є продовженням проблем, характерних для нинішнього стану самоврядування не тільки в Сумській, а й в інших областях України.

Річ у тім, що чимало керівників місцевих рад ще недооцінює всього значення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». А він, по суті, є малою Конституцією, за якою мають жити і господарювати територіальні громади, їх представницькі органи та органи державної влади.

Наріжним каменем місцевого самоврядування є проблема спільного майна територіальних громад різного рівня. Багато хто з депутатів і працівників рад досі не визначився стосовно прав і обов`язків рад щодо власності. Інакше ми не мали б такого поширення прикрої практики делегування своїх прав на власність місцевим держадміністраціям.

Треба букву і дух Закону переводити в площину практичних справ.

На цьому шляху необхідно:

1. Остаточно визначитися з об'єктами комунальної власності, право якої належить територіальним громадам сіл, селищ, міст і районів у містах. Ця робота ще далеко не завершена, а без цього марно говорити про ефективне управління. Сьогодні про це вели розмову на засіданні Координаційної ради і почули багато ділових пропозицій.

2. Сформувати спільну власність територіальних громад на рівні районів і областей. Це питання потрібно вирішувати і організаційно, і фінансово, враховуючи зацікавленість в об'єкті власності кожної територіальної громади та її спроможність до участі в фінансовому і матеріальному забезпеченні діяльності об'єкта.

3. Відпрацювати ефективний механізм управління об'єктами спільної власності. При цьому потрібно враховувати, що спільне майно територіальних громад, по-перше, має працювати на задоволення спільних потреб, допомагати у вирішенні відповідних соціальних питань, і, по-друге, має стати одним із сталих джерел поповнення бюджету всіх рівнів.

Хочу ще раз наголосити: треба не роздавати свою власність і потім стояти з простягнутою рукою, а примножувати її та зміцнювати, ефективно нею управляти на користь громадян. Тоді буде з їхнього боку і довіра, і підтримка. І це ми побачили в Тростянецькому районі. Тут керівники вміло і кваліфіковано розв'язують проблеми.

Надзвичайно важливим на сьогодні є формування бюджетів усіх рівнів на наступний рік. Верховна Рада України провела значну роботу з опрацювання внесеного Кабінетом міністрів державного бюджету України. Хоча мушу визнати: бюджетний процес іде надзвичайно складно. Як ніколи за останні сім років. Річ тут не в політичних суперечностях, а в загальному економічному становищі, про що вже йшлося.

Намагаючись урахувати всі можливості країни та інтереси територій, ми запрошували голів обласних рад, голів відповідних комісій обласних рад, керівників фінансових органів, міських голів до Верховної Ради, де вони провели предметну роботу в комітетах щодо контрольних показників по регіонах.

Зауваження і пропозиції були ретельно проаналізовані й максимально враховані під час розгляду законопроекту в першому читанні.

Не обійшлося і без дискусій. Зокрема, навколо проблеми нового механізму формування місцевих бюджетів. Не секрет, що впродовж останніх років була помітною тенденція до подальшої централізації державного бюджету. Водночас нівелювалась роль місцевих бюджетів. Наприклад, у 1996 році в проекті бюджету питома вага доходної частини державного бюджету у Зведеному бюджеті країни закладалася в розмірі 61%. У 1997 і 1998 роках вона збільшилася вже до 71%. Звідки і випливає, що керівники на місцях дедалі більше зайняті тим, як вибити із Києва бюджетні кошти. А для розвитку економіки своїх регіонів часу залишається мало.

Отже, питання про зміцнення фінансової бази слід вирішувати. Але, гадаю, не одним махом. Щоб не «нарубати дров». Думаю, правильно буде, якщо оберемо три — чотири різні за рівнем соціально-економічного розвитку області та «обкатаємо» на них новий бюджетний механізм. Потім можна буде виходити й на рівень усієї України. Держава зобов`язана фінансово підтримувати місцеве самоврядування, брати участь у формуванні доходів місцевих бюджетів, гарантувати органам місцевого самоврядування достатню доходну базу.

Та ми повинні добре зрозуміти — поки не запрацює виробництво, не буде реального наповнення місцевих бюджетів.

Тому роботу з формування місцевих бюджетів потрібно розпочинати з глибокого аналізу діяльності підприємств, установ та організацій, які розташовані на території ради, опрацювання конкретних заходів щодо підвищення ефективності їхньої роботи.

Більш ефективно для поповнення бюджету слід використовувати можливості створення комунальних господарств при місцевих радах, ведення дозволеної законом господарської діяльності, в тому числі й на землі.

Важливим джерелом поповнення бюджету мають стати місцеві податки та збори. Але, як свідчить аналіз, деякі ради області взагалі не визначили перелік місцевих податків і зборів.

У цьому зв`язку не зрозуміла позиція окремих рад, які не використовують надані Законом про місцеве самоврядування повноваження щодо залучення на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій, незалежно від форм власності та коштів населення на будівництво, розширення, ремонт і утримання на пайових засадах об`єктів соціальної і виробничої інфраструктури.

Навіть у контексті тих проблем, які були порушені сьогодні, є чимало точок докладання зусиль рад у вирішенні конкретних питань повсякденного життя.

Передусім це питання соціального захисту населення. Саме ради мають провести обстеження житлових умов пенсіонерів, людей похилого віку, особливо самотніх громадян, визначити, якої допомоги вони потребують: забезпечення паливом, організації поточного ремонту житла, забезпечення їжею. Жодна людина не повинна залишитися поза увагою, кожній необхідно надати посильну допомогу.

Значного вдосконалення вимагає організаційна робота рад різних рівнів.

Мається на увазі буквально все — від поліпшення документообігу та якості самих документів до активізації та граничної предметності роботи депутатів у виборчих округах. Прийом громадян, звіти перед виборцями, звіти депутатів на сесіях, внесення депутатських запитів — усі форми роботи мають бути задіяні й максимально ефективно використані.

Матеріали про досвід діяльності органів місцевого самоврядування мають постійно розміщуватися на сторінках місцевої преси, знаходити місце в передачах радіо і телебачення. Нам є що сказати і є чого повчитися одне в одного.

На мою думку, надійшов час радам вийти з тіні інших органів влади, заявити про себе на повний голос. Ради завжди були з народом, виражали і виражають найнасущніші потреби та інтереси людей. Питання в тому, щоб ми наполегливіше і послідовніше втілювали їх у життя.

Цьому значною мірою сприятиме діяльність Координаційної ради при голові обласної ради, до складу якої мають увійти голови районних рад та голови міст обласного значення.

Одразу хочу сказати: це не відновлення радянської вертикалі, якої дехто чомусь боїться. Йдеться про необхідність узгодження діяльності рад на обласному рівні для того, щоб було більше порядку і організованості, щоб скоріше започаткувати поворот до зламу на краще в соціально-економічній сфері.

Якщо ж у когось стали «від страху очі великі», гадаю, це саме ті, хто лякається порядку й ладу у всіх наших справах.

Народ потребує, щоб усі органи влади були прозорими, а дії її представників — логічними і зрозумілими. З такої позиції й слід підходити до оцінки наших зусиль щодо консолідації органів місцевого самоврядування.

Враховуючи специфіку вашої області, не можна не зупинитися на проблемах агропромислового комплексу, як і в інших регіонах нашої держави.

Вам добре відомо, що село несло й продовжує нести на своїх плечах чи не головний тягар економічних і соціальних негараздів.

На жаль, в рік, що минає, ситуація на селі в цілому по Україні ще погіршилась. Зернових намолочено на 9 — 10 млн. тонн менше, ніж торік. Такий недобір оцінюється десь в 2 мільярди гривень.

Величезні втрати зерна внаслідок безгосподарності. Судіть самі. Фахівці влітку визначили, що в середньому біологічний урожай зерна дорівнював 30 — 35 центнерам. Фактично намолочено — 22 центнери. Якщо врахувати неминучі 10 відсотків на технологічні втрати, то в полі просто залишилося близько 2,5 млн. тонн зерна.

А ще приблизно стільки ж втрачено через те, що зібрано на 830 тисяч гектарів менше, ніж посіяно. Щоб краще зрозуміти масштаби цього нехлюйства, нагадаю вам, що в Нідерландах, Бельгії та деяких інших державах ріллі менше, ніж у Сумській області. Уявіть собі ситуацію, коли б там не посіяли, чи не зібрали всю свою площу.

До того ж, в Україні під сніг пішло не зібраними десь 300 тисяч гектарів кукурудзи, тобто втрачено понад 1 мільйон тонн фуражного зерна, або до 200 тисяч тонн м'яса, якщо перевести на кормоодиниці.

Не можу не звернути вашу увагу ще на одне ганебне явище. За рік у всіх категоріях господарств при явному безтямстві аграрних керівників знищено ще 1,2 мільйона голів великої рогатої худоби, в тому числі 560 тисяч корів.

(Закінчення на 4-й стор.).

У номер

✔ Херсон

Лікарня в складчину

У нове приміщення перебралася дільнична лікарня в селі Бехтери Голопристанського району.

— Її будували в складчину шість навколишніх господарств, — каже голова райдержадміністрації Микола Дорошенко, — хоча основні турботи випали на долю голови місцевого КСП «Росія» Тетяни Білоус.

При медичному закладі діє єдина у районі підстанція швидкої допомоги. А за участі КСП утримується ще й стоматологічний пункт з терапевтичним, хірургічним та протезним кабінетами.

✔ Вінниця

«Валді» знімає капелюха перед «Володаркою»

Київське представництво англійської фірми з пошиття чоловічого одягу «Валді» уклало угоду з ВАТ «Вінницька швейна фабрика «Володарка» на виготовлення пробної партії чоловічих піджаків. «Від того, наскільки сподобається продукція замовнику, — каже заступник голови правління Віра Андросова, — залежатиме наша подальша співпраця з ними».

Ось уже п'ять років «Володарка» співпрацює з не менш відомою німецькою фірмою «Чоловіча мода Дрездена». За допомогою партнерів у цехах встановлено сучасне технологічне обладнання, внаслідок чого розширено асортимент і поліпшено якість товарів. 90% продукції відправляють до Німеччини. Щоправда, вінничани також мають змогу придбати її у фірмовому магазині фабрики.

✔ Рівне

Панельним будинкам — відставка

У Рівному більше не споруджуватимуть панельних будинків. Влада й будівельники вирішили це давно, а нині є сили і кошти, щоб плани стали реальністю. Мешканці Рівного схвально сприйняли таке рішення, адже жити в «залізобетонних нетрях», що переважно являють собою нові мікрорайони, вельми незатишно. Тим більше, що за нормами експлуатація панельних будинків — 50 років.

✔ Чернігів

Центр–опікун

Територіальний центр з обслуговування інвалідів та людей похилого віку відкрито в Чернігові. Тут є відділення медико-соціальної реабілітації на 50 відвідувачів, стаціонар на 15 ліжок. Соціальні працівники територіального центру обслуговуватимуть майже 1000 пацієнтів. Народний депутат України Євген Ананко передав для установи холодильник.

✔ Миколаїв

Інститут працює «на замовлення»

Своїми дослідженнями, а також установками і обладнанням Миколаївський інститут імпульсних процесів прославився свого часу далеко за межами СНД. Нині, через брак коштів, інститут проводить дослідження лише «на замовлення». Так, для Чорнобильського ВО «Укриття» створено дослідний зразок електрогідравлічної установки. Для українських геологів створюється електрогідроімпульсний пристрій нового покоління для обробки нафтових свердловин. Триває також дослідне виробництво конденсаторів, інтерес до якого виявили росіяни та китайці.

Слюсарі-електромонтажники Володимир Григор'ев та Віталій Семиглазов під час складання конденсаторів

Фото Олександра КРЕМКА (ДІНАУ).

Максимально використати потенціал органів місцевого самоврядування

З виступу Голови Верховної Ради України на нараді голів місцевих рад народних депутатів Сумської області 12 грудня 1998 р.

(Початок на 3-й стор.).

Якщо вдатися до розрахунків за мужицькою арифметикою, що середній річний надій молока на корову становив, соромно і сказати, 2000 літрів за ціною 30 копійок за літр, то це на довгий період втрата по 300 мільйонів гривень в рік. Та понад 2 мільярди гривень недобиратиметься на м'ясі через відсутність поголів'я.

У школі голодні діти, недоїдають старі й немічні. В шахту впроголодь спускаються шахтарі, а в господарствах править бал анархія і безвідповідальність.

Та й у вас, сумчан, є свої «вагомі внески» у скарбницю аграрних прорахунків.

Не буду вже говорити про стан справ у зерновому господарстві, буряківництві чи тваринництві. Вони у вас порівняно з сусідами чи не найгірші. Урожай в 19 центнерів зернових був у 1913 році.

Торкнуся лише проблем такої специфічної для області галузі, як вирощування луб'яних культур — льону-довгунцю і конопель. Займаючи лише 10 — 12 відсотків у структурі посівних площ, вони забезпечували більше половини грошових доходів від рослинництва.

Однак останніми роками увага до цих культур невиправдано ослабла. Як наслідок, посівні площі проти початку 90-х років скоротилися більш як уп'ятеро, виробництво волокна впало в 20 разів. Цього року, тільки вдумайтеся, на існуючих семи заводах очікується виробити лише 300 тонн волокна льону і до 100 тонн — конопляного. Завантаження підприємств — близько 10 відсотків.

Одне слово, заводи простоюють, люди без роботи. Не реалізовані експортні можливості, адже продукція прядильних культур завжди мала високий попит у світі.

Необхідні невідкладні заходи для відродження галузі. Реальні можливості для цього є. У вас функціонує єдиний на весь колишній Союз Інститут луб'яних культур, вченими якого виведено прекрасні сорти, напрацьовано сучасні технології. Для підтримки галузі передбачені цільові кошти і в проекті бюджету на 1999 рік.

Мені вже неодноразово доводилося застерігати деякі легковірні, гарячі голови від поспішності та невиваженості у проведенні земельної реформи. На жаль, ці застереження доходять далеко не до всіх.

Наведу конкретний приклад.

Упродовж трьох років у Донецькій області Міжнародна фінансова корпорація при підтримці британського фонду НОУ—ХАУ здійснює проект приватизації землі та реорганізації колективних сільськогосподарських підприємств.

Метою цього реформування є перетворення колгоспів на структури типу товариств з обмеженою відповідальністю при одночасному виділенні дрібних фермерських господарств. Розробники проекту наполягають на необхідності поширення експерименту на всі регіони України.

Але це призводить лише до того, що в новостворених господарствах знижується врожайність, поглиблюється спад у виробництві продуктів тваринництва, наростає збитковість аграрного сектора.

Судіть самі. У тій же Донецькій області за роки експерименту середня врожайність зернових упала з 31,4 до 21,8 центнера, або майже на третину. Практично вдвічі скоротилося виробництво молока і м'яса.

На інше годі було й сподіватися. Іноземні радники не знають, або знають дуже поверхово нас, наші умови. Але вони дуже добре знають, що від них вимагають їхні хазяї — розвалити наші крупні високотехнологічні господарства.

Тож, якщо справді прагнете добра собі, дітям і онукам, то живіть не закордонними підказками і подачками, а власним здоровим глуздом.

Мені хотілося б казати вам приємніші речі. Сподіваюсь, що це нас чекає в недалекому майбутньому. Але для цього потрібна кропітка, планомірна робота кожного із нас.

Переконаний, що ради і лише ради мають взяти на себе функцію координатора розробки і реалізації поточних та перспективних планів соціально-економічного розвитку територій.

Всі наші напрацювання мають стати невід'ємною складовою Національної програми відродження України. Ця програма розрахована на 17 років, і має кардинально відрізнятися від попередніх урядових і державних програм своєю конкретністю, практичністю і обов'язковою виконуваністю на всіх рівнях. Змінюватимуться уряди і парламенти, а програма залишатиметься орієнтиром розвитку суспільства.

Суть програми зводиться до таких критеріїв:

Перше. Сконцентрувати зусилля всіх організаторських, господарських і фінансових структур на рішучих діях, які забезпечують відчутну економічну вигоду в кожному регіоні й в цілому в державі.

Друге. Період відродження економіки держави має дорівнювати періоду її розвалу, або 7 рокам.

При цьому за перші 2 роки забезпечується зупинка спаду виробництва і його наростаюча стабілізація так, щоб заробітна плата, пенсії і стипендії виплачувалися громадянам обов'язково у чітко визначені строки.

За наступні за цим 5 років основні галузі економіки мають повернутися на близькі до 1989 — 1990 років обсяги виробництва і послуг, що тоді забезпечували відносно пристойний рівень життя.

Далі будуть спрогнозуватись дві п'ятирічки на 2006 — 2015 роки для інтенсивної модернізації економіки.

Третє. Головна мета програми — організувати діяльність суспільства так, щоб за цей відносно короткий час, істотно наблизити рівень життя громадян України до рівня життя громадян провідних країн світу.

Далі. Шлях до забезпечення мети — впровадження і освоєння механізму соціально спрямованої регульованої ринкової економіки.

Підкреслю — ринкової, регульованої, соціально спрямованої економіки. Це прямо випливає з нашої Конституції, де чітко зафіксовано, що Україна є демократичною, соціальною і правовою державою, яка забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності й господарювання, соціальну спрямованість економіки. При цьому ми не допускаємо думки про те, щоб відмовитися від величезного позитивного досвіду життя нашого суспільства за попередні роки.

Українці мають достатній історичний досвід і всі необхідні умови для того, щоб працювати і жити на рівні інших добре організованих народів, коли кожне покоління збагачує загальнодержавні цінності й з впевненістю передає їх нащадкам.

Потрібно переконливо переорієнтувати подальший політичний і економічний курс нашої держави на якомога повніше самозабезпечення потреб суспільства та створення конкурентоздатного експортного потенціалу.

Програма має бути простою, зрозумілою, переконливою. Кожний громадянин мав би її сприйняти, як порядок життя своєї родини, шлях здійснення своїх надій і перспектив.

Дуже важливо, щоб вона враховувала місцеві інтереси і потреби, спиралася на широку ініціативу й зацікавленість тих, для кого вона, власне, й прийматиметься.

Завдання кожного народного обранця — усвідомити свою особисту відповідальність за стан справ, зробити все, щоб відродити у людей почуття господаря свого дому, своєї Батьківщини.

Прошу вас, поставте в центр роботи рад і таке питання. Якнайактивніше розвивайте стосунки зі своїми сусідами—росіянами. Адже на Сумщині із кожних чотирьох сімей три пов'язані родинними чи побратимськими узами з росіянами.

Вам випала доля відпрацьовувати модель конструювання по-новому моделі україно-російського співробітництва.

Раджу не дуже звертати увагу на антиросійські настрої окремих надто говірливих політиків (а вони є і в Росії, і в Україні), чи деяких формалістів-урядовців, безумовно створюючих, як кажуть, кордон на замку.

Закликаю депутатів всіх рівнів Сумської, Чернігівської, Харківської та Луганської областей: краще прислухайтеся до голосів своїх виборців, частіше і предметніше спілкуйтеся зі своїми російськими колегами і узгодьте з ними пропозиції про удосконалення порядку на російсько-українському кордоні так, щоб він якомога краще задовільняв спод[...]вання і потреби людей обох сторін кордону.

Не можу без душевного болю сприймати інформацію про потрошіння митниками, прикордонниками чи міліціонерами валіз та сумок трудолюбивих, довірливих і сердечних громадян Росії та України. А то і вимагати з них плату за переїзд через кордон. Це просто ганьба, це наш сором. Давайте почнемо від вас розумно використовувати досвід країн Європейського союзу.

У здорових починанн[...] Верховна Рада України вас завжди підтримає.

Враховуючи величезну складність завдань, які належить вирішувати найближчим часом, необхідно зміцнювати співпрацю з органами виконавчої вла[...]ди. За останні роки, завдяки тим же політиканам, подекуди між гілками влади пробігла чорна кішка. Цю кішку випускають ті, кому не дорогі ні народ, ні Батьківщина. Вони вже налаштувалися на ситу еміграцію і бюргерське життя.

Але нам жити тут. І наші діти та онуки будуть жити тут. Отже, усім патріотам нашої країни, незалежно від того, кого вони представляють — законодавчо-представницьку [...] виконавчу гілки влади, — немає чого ділити нині, крім біди і розвалу та болю за те, що відбувається в нашій країні.

Будемо діяти спільно, переконаний, що справу зрушимо. А потім хай усім, хто живе і працює в цей нелегкий час, спільним пам'ятником буде збудоване суспільство соціальної гармонії, свободи ініціативи, рівних можливостей та захищеності людини.

Як ви розумієте, шлях подолання кризи не буде накатаним. Руйнувати завжди легше, ніж відновлювати.

Суспільство скочується до останнього загрозливого рубежу. Замкнене коло негараздів треба рішуче розривати тепер, поки ще не пізно.

Словом, треба діяти так, як наставляв колись Голова Центральної Ради України Михайло Грушевський: добре робити історію важливіше, ніж красиво її писати.

Верховна Рада України буде в цьому напрямі робити все можливе, щоб захистити і підтримати органи місцевого самоврядування, ухвалити такі закони, які приносили б тільки користь вітчизняному товаровиробнику, всьому населенню України.

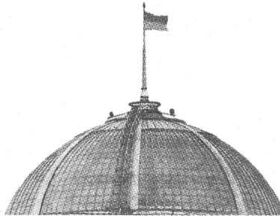

Законодавчі акти, статті народних депутатів, коментарі, аналіз, прогноз

ДЕРЖАВА І ПРАВО

Кому не потрібна стабільність?

Бюджетні війни-99

Точка зору

Минулого тижня в політичній «ойкумені» України сталася безпрецедентна подія: бюджетний комітет Верховної Ради виступив з такими масштабними і принциповими поправками до урядового проекту бюджету, що відразу здобув статус «альтернативного» проекту. Для непосвячених в таїну хитросплетива бюджетного процесу треба сказати, що вже сама можливість розробки альтернативного державного «кошторису» спеціалістами, наближеними до Кабміну, виключалася апріорі. Мовляв, для того, щоб зверстати реальний бюджет, треба володіти надпотужними мобільними механізмами аналізу і синтезу загального статистичного комплексу, поставити на потік постачання щоденної інформації щодо прогнозів на прибутки та витрати, мати адміністративний вплив на розпорядників джерел потенційних надходжень, зрештою, потрібно просто володіти кабінетним досвідом складання бюджетів і долею здорового прорахованого цинізму, котрий без гніву та пристрастей дає змогу «за необхідністю» секвеструвати цілі регіони та галузі. Інакше кажучи, ці спеціалісти поглядали на бюджетний комітет ВР та його голову — Юлію Тимошенко, як давні греки на «авантюриста» грішника Ікара, що замахнувся сягнути Сонця.

Однак альтернативний бюджет було підготовлено. Мало того, саме цей проект, за висновками навіть опонентів, виявився РЕАЛЬНІШИМ від урядового. І якщо до згаданої раніше безпрецедентності самого факту появи бюджетної альтернативи додати б е з д е ф і ц и т н і с т ь проекту комітету, а потім помножити це на чинник беззаперечної пріоритетності проекту бюджету комітету перед урядовим проектом, то в підсумку матимемо справжню сенсацію, котра поза конкуренцією претендує на статус головної події року.

Лаконіка новацій, запропонованих бюджетним комітетом, зводиться до радикальної трансформації філософії формування бюджетів, зміни стратегічних векторів в ідеології обгрунтування прибуткових та витратних частин державного бюджету. Мабуть, уперше бюджет було практично о б ч и с л е н о, а теорія національного прогресу через реалізацію «Антикризової бюджетної доктрини» отримала математичне обгрунтування, вільне від примітивних популістських схем. До механізмів його реалізації долучено систему, що здатна забезпечити повний контроль за виконанням бюджету, зробити «прозорою» кожну витратну гривню.

В основі такої системи — принципово нові підходи до визначення реальних потенціалів української економіки і нестандартна для останніх років ієрархія національних пріоритетів.

Юлія Тимошенко та її колеги довели, що наявна соціально-економічна криза свідчить далеко не про вичерпання справжніх потенціалів країни, а про вкрай неефективне їх використання. Чудовий приклад: повітряний простір України. В цивілізованих країнах, на кштал Німеччини, прибутки за аеротранзит становлять таку суму в структурі федеральних доходів, що покриває усі соціальні витрати, а через Україну, яка в цьому плані має унікальне геополітичне становище, іноземні літаки чомусь мандрують задарма. Дивно, що за сім років української незалежності над цим навіть ніхто не замислювався. М'яко кажучи, не на повну потужність використовуються транзитні можливості України. За транспортування нашою територією газу, нафти, аміаку бюджет України отримує символічно-нікчемні копійки, тоді, як за найскромнішими підрахунками, повинен «знімати» мільярди гривень.

А найбільше лихо національної економіки —невиправдано сибаритські витрати. Взяти хоча б так званий державний резерв, котрий вельми апетитно щороку з'їдає близько одного бюджету. Державний резерв це своєрідна «заначка» країни у разі «якщо до нас хтось із мечем прийде». Воно, звичайно, справа потрібна, —батьківщину захищати. Однак якщо вже ми за останні роки розбили собі лоба в численних пацифістських поклонах, і з гідною заздрощів легкістю перекували танки й ракети на кип'ятильники та каструлі, то навіщо сьогодні закладати в держрезерв астрономічні суми ще за антинатовськими критеріями 1986 року, величина яких наводить на думку про критичний уміст агресії у національній ментальності і палке бажання завоювати принаймні півсвіту.

Таких метаморфоз у бюджетних «традиціях» України —хоч греблю гати. Так уже склалося, що багатотисячна ватага чиновництва дивилася на державний бюджет, як піратська зграя на карту старого Флінта і покладалася на бюджетні «скарби» тільки з розрахунку особистого приватного добробуту.

Комітет з питань бюджету запропонував знищити нормативні спокуси гвалтування державного бюджету і зробити його генеральним дійовим планом з подолання тотальної соціально-економічної кризи, досягнення стабільності. Якщо скористатися геологічною термінологією, то треба сказати, що бюджетний комітет готував дванадцятибальний тектонічний зсув кризових і стагнаційних ландшафтів, на яких з горем навпіл трималася квола національна економіка, для того щоб закласти під ідею форсованого економічного прориву потужні й стабільні пласти.

Результатом нових підходів до бюджетної практики стало збільшення прогнозованої прибуткової частини бюджету наступного року на суму 12—13 мільярдів гривень порівняно з проектом уряду і масштабна переадресація коштів на соціальні програми.

(Закінчення на 10—11-й стор.).

6 Цінові «ножиці» дорізають аграрний сектор

7 Коли наука у нас перестане бути «відкладеним пріоритетом»?

Верховна Рада України: друга сесія чотирнадцятого скликання

Хроніка законотворення

У вівторок, 8 грудня, розпочався черговий пленарний тиждень у Верховній Раді України. Першу половину дня депутати працювали у сесійному залі, другу — в комітетах.

Розглянувши у другому читанні проект змін до чинного Закону «Про банкрутство», сесія ухвалила повернути його на подальше доопрацювання, щоб у найближчий час повторно провести друге читання.

Народні депутати розглянули також проект змін до чинного Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Законопроект схвалили в першому читанні, давши доручення Комітетові з питань бюджету спільно з урядом відшукати необхідні кошти на поліпшення соціального стану цієї категорії громадян.

У першому читанні було розглянуто проект закону про пенсії за особливі заслуги перед Україною, перший крок до впровадження диференційованого пенсійного забезпечення, оскільки саме воно найсправедливіше і соціально, і морально. Голосування законопроекту відкладено на подальші засідання.

Третій проект з пакета стосовно пенсій — щодо змін до чинного Закону «Про пенсійне забезпечення» — доповіла народний депутат Наталія Вітренко.

* * *

Пленарні засідання 9 грудня проходили так само напружено, як і попередні.

З чотирьох грунтовно обговорених документів позитивне рішення вдалося прийняти не з усіх. Верховна Рада поставила важливі правові крапки щодо інциденту у зв'язку із затриманням народного депутата України Павла Лазаренка у Швейцарії: вирішено створити спеціальну комісію на чолі з заступником Голови Верховної Ради Віктором Медведчуком.

Хоча напередодні і відбулося обговорення проекту закону про пенсії за особливі заслуги перед Україною, але прихильники і супротивники законопроекту так і не знайшли порозуміння і документ не був підтриманий.

А продовження дискусії навколо проекту змін до Закону України «Про пенсійне забезпечення» дало бажаний результат: його прийнято в першому читанні.

Як і раніше, гостра дискусія розгорнулася навколо проекту постанови про приєднання Верховної Ради України до Угоди про Міжпарламентську Асамблею держав — учасниць Співдружності незалежних держав. Ні звичайне, ні поіменне голосування не дали бажаного результату. Постанову не прийнято.

* * *

10 грудня ранкове засідання розпочалося з'ясуванням ситуації, що склалася напередодні в ході голосування проекту постанови про приєднання Верховної Ради України до Алма-Атинської Угоди та до Міжпарламентської Асамблеї Співдружності незалежних держав. Але переголосування практично підтвердило показники попередніх голосувань і проект постанови знову не був підтриманий.

Після цього Голова Верховної Ради України Олександр Ткаченко виголосив промову з приводу 50-річчя прийняття Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй Загальної декларації прав людини.

Далі, після оголошення ряду депутатських запитів, сесія повернулася до голосування проекту закону про пенсії за особливі заслуги перед Україною, але потрібної кількості голосів документ знову не набрав.

Сесія не змогла подолати вето Президента України на Закон про внесення змін до статей 26 і 33 Закону «Про бюджетну систему України». За процедурою повторного першого читання розглянуто проект закону про державний бюджет України на 1999 рік. З дев'яти проектів постанов найбільше — 259 голосів — набрав проект Комітету з питань бюджету. Доповнена нормами з інших проектів, ця постанова і була підтримана 288 народними депутатами. Закон про державний бюджет 1999 року прийнято в першому читанні.

* * *

11 грудня розглядом пропозицій Президента України до Закону «Про Кабінет Міністрів України» розпочалася робоча частина пленарного засідання. З 23 поправок прийнята одна, і в такому вигляді закон був знову проголосований та ухвалений.

У другому читанні розглянуто проект змін до Закону «Про промислово-фінансові групи в Україні», але в підсумку обговорення документа було вирішено перенести на подальший час.

Сесія прийняла Закон про загальні засади подальшої експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему.

Проекти змін до деяких законодавчих актів України (стосовно статті 19 Закону «Про єдиний митний тариф») підтримали 268 депутатів.

Сесія у другому читанні прийняла Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ставок акцизного збору і ввізного мита та порядку сплати акцизного збору, яким дещо знизила ставки акцизного збору на спирти, пиво, сигарети та деякі інші вироби.

Обговорено проект поправок та доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення — щодо використання даних з декларацій про доходи громадян. Прийняття рішення перенесено на подальший час.

Проект змін і доповнень до деяких законодавчих актів України у зв'язку з утворенням Державного департаменту України з питань виконання покарань прийняти в цілому.

На цьому тижні Верховна Рада працює у пленарному режимі.

Прес-служба Верховної Ради України.

9 Нам удалося бюджетну казку зробити гіркою дійсністю

12 Не фіксувати борг, а ефективно ним управляти

Цінові «ножиці» дорізають аграрний сектор

Селянська партія України має пропозиції до проведення з'їзду

Курс аграрної політики на радикальне проведення комерціалізації сільськогосподарського ринку і прискореної земельної реформи, який запроваджено в Україні, за визначенням одного із західних провідників цієї політики Моргана Уїльямса, закінчено цілковитим знищенням попередньої «неефективної і непродуктивної» системи господарювання на селі, АПК України працює на 20 % можливого, відставання у технологіях та організації на багато десятків років є сумним наслідком цих реформ.

Оцінюючи політику радикальної економічної реформи взагалі і особливо радикальної комерціалізації сільськогосподарського ринку і земельної реформи на селі як небезпечну для України, Селянська партія України ще з 1995 року пропонувала програму корекції такої політики і Концепцію аграрної політики, спрямовану на модернізацію, прибутковість і самоінвестування агропромислового виробництва.

На жаль, пропозицію Селянської партії не було підтримано правими політичними силами.

Таким чином, аграрна політика влади впродовж п'яти років, спрямована на руйнування високоорганізованої, раціональної системи господарювання на селі, призвела до банкрутства всієї галузі і загрози нестачі продуктів харчування для населення.

Спад виробництва сільськогосподарської продукції більш як на 50 відсотків призвів до того, що Україна втратила можливість прогодувати свій народ.

Непрогнозовані події фінансової кризи в Україні і світової валютної кризи в будь-який час можуть припинити потік імпортованого продовольства в Україну і призвести до голоду населення, втрачення національної безпеки нашої країни.

У такій жахливій ситуації загрози голоду триває політика руйнування сільськогосподарського виробництва до цілковитого знищення зношеного за дев'ять років технічного потенціалу і впровадження господарського безладдя. Досягнення такої мети виконується через знищення господарських комплексів колективних сільськогосподарських підприємств шляхом так званої «реструктуризації», відмови від державного замовлення на сільгосппродукцію як єдино можливого в цей час економічного хаосу державного регулювання паритетності цін на сільськогосподарську продукцію і засоби сільськогосподарського виробництва та через завершення радикальної земельної реформи, відкриття ринку земельних сертифікатів.

Під такими гаслами навесні цього року проведено міжнародний конгрес Української ліги підприємств.

Але така висока нарада за складом 178 делегатів відбувалася фактично без участі представників колективних, сільськогосподарських підприємств, фермерів і безробітних селян.

Тому й не дивно, що за підсумками роботи цього конгресу пролунав заклик провідників курсу радикальних реформ у сільському господарстві Павла Гайдуцького, Петра Саблука та міністра АПК Бориса Супіханова про те, щоб:

— жорстко боротися проти державного замовлення;

— перетворити землю на товар;

— прискорити «реструктуризацію», тобто розтягування виробничого потенціалу сільськогосподарських колективних підприємств;

— надавати право інвестицій не КСП, а тільки суто приватним структурам.

Політика відмови від державного регулювання економіки і економічних відносин в АПК і особливо скасування державного замовлення на сільгосппродукцію у 1998 році в умовах ринку сільгосппродукції, монополізованого непаритетним бартерним обміном пально-мастильними матеріалами, призвела до крайньої неплатоспроможності сільгоспвиробників і втрати за нестачею пального, техніки та засобів виробництва, третини очікуваного врожаю, або 10 млн. тонн тільки зерна на суму 1,5 мільярда доларів.

Непаритетність цін на сільськогосподарську продукцію і засоби сільськогосподарського виробництва досягла нестерпного рівня, коли за 1 кілограм дизпалива наш сільгоспвиробник віддає за бартером 3—5 кілограмів зерна, за світового співвідношення один кілограм зерна на 1 кілограм дизпалива.

Збіднілі селяни, шукаючи порятунку від злиднів, у які їх завели політики і випадкові керівники, активно вживають заходів до зміни керівництва господарств і регіонів, висловлюючи їм недовіру.

Якщо не буде прийнято урядових рішень з кредитно-фінансового забезпечення виробництва і паритетного збуту сільгосппродукції на 1999 рік, акції недовіри і непокори селян можуть дійти до уряду і влади.

Уряд, Президент і Верховна Рада України повинні дати надію селянам на виживання у 1999 році через гарантію закупівель, оплати і авансування виробництва та реалізації сільгосппродукції і дати надію паритетності цін на сільгосппродукцію і засоби сільськогосподарського виробництва через державні закупівлі сільгосппродукції та через державне постачання сільгоспвиробникам пально-мастильних матеріалів, вироблених з вітчизняної нафти, за паритетними цінами.

Впровадити ці заходи державної підтримки сільськогосподарського виробництва можливо, тільки надавши їм бюджетне забезпечення. Такі пропозиції подано народними депутатами від Селянської партії до проекту державного бюджету на 1999 рік. Фракція Селянської партії України закликає всіх народних депутатів підтримати їх і дати надію селянам на виробництво і виживання у 1999 році.

За погодженням з владою, засновники Української аграрної конфедерації, Селянська спілка, Всеукраїнська рада КСП і Ліга промисловців АПК ініціюють проведення Селянського з'їзду, запрошуючи на з'їзд керівників держави.

Селянська партія України стурбована тим, щоб цей з'їзд не став черговою акцією безплідного обговорення долі селян без самих селян і без вирішення на державному рівні неаграрних проблем у сільському господарстві, як це відбувається щорічно на нарадах державного рівня.

Селянська партія України була одним з ініціаторів, брала на себе відповідальність і брала активну участь у проведенні Селянського з'їзду України.

Партія і зараз наполягає на проведенні Селянського з'їзду як волевиявлення селянства.

Але ми вважаємо, що проводити з'їзд треба тільки після прийняття урядом і Верховною Радою України заходів забезпечення виживання села у 1999 році.

Такими заходами повинні бути затверджені у державному бюджеті на 1999 рік пропозиції фракції Селянської партії України про впровадження державного замовлення на сільгосппродукцію як механізму гарантії збуту сільгосппродукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, паритетності цін на сільськогосподарську продукцію і засоби сільськогосподарського виробництва та державне забезпечення сільськогосподарського виробництва пально-мастильними матеріалами за паритетними цінами.

Селянський з'їзд повинен одержати від уряду, Верховної Ради і Президента України не співчуття і обіцянки, а бюджетне забезпечення розв'язання проблем відродження сільськогосподарського виробництва, одержати надію на виживання.

Ми вважаємо, що з'їзд селян слід проводити після прийняття державного бюджету України, коли буде видно, які заходи бюджетного забезпечення сільськогосподарського виробництва вирішено в бюджеті і яку надію отримають учасники з'їзду і селяни України на наступний рік.

Сучасна історія є свідком криз сільськогосподарського виробництва і продовольства поряд із загальними економічними і повоєнними кризами у Великій Британії, Франції, Німеччині, Японії та інших країнах, де уряди за складних економічних умов завжди брали на себе відповідальність і обов'язки забезпечувати населення продуктами харчування за доступними цінами через впровадження систем постійного державного управління аграрною економікою, через механізм державних замовлень, регулювання цін, зменшення податків та державних дотацій, які діють і нині.

Сільське господарство України і в кращі часи не мало щастя розвиватися на основі паритету цін. За рахунок цінових «ножиць» на сільгосппродукцію знімалися купони на індустріалізацію, соціальний розвиток і підвищення рівня життя всього суспільства.

Але історія знає і такий випадок, коли у 1991—1992 роках завдяки турботі уряду в Україні було вперше досягнуто ціновий паритет сільськогосподарського виробництва, що відчули селяни і держава.

Міністром сільського господарства на той час був Олександр Миколайович Ткаченко. Але, на жаль, тоді Президенту України Л. Кравчуку наполегливі і професійні міністри стали не потрібні, і з відставкою Олександра Миколайовича було змінено аграрну політику.

Наведена історична довідка підтверджує те, що на вирішення проблем сільськогосподарського виробництва і забезпечення населення продовольством за доступними цінами потрібна воля уряду, Верховної Ради і Президента України.

Фракція Селянської партії України вважає, що Селянський з'їзд України має проводитися після вирішення урядом і Верховною Радою кредитно-фінансового забезпечення виробництва і паритетного збуту сільгосппродукції у Державному бюджеті на 1999 рік як законодавчої основи і надії виживання сільськогосподарського виробництва.

Сергій ДОВГАНЬ,
народний депутат України, голова Фракції Селянської партії України у Верховній Раді.

Моє село з димів прийшло

Перші герб і прапор села в Україні освячено у Великій Димерці на Київщині

Самоврядування: проблема виживання

За легендою, яка передається із покоління в покоління, Велика Димерка була давнім поселенням, оточена хвойними лісами, і належала до угідь Києво-Печерської лаври. Коли добували смолу для її потреб, то високо в небо, так, що аж було видно у Києві, здіймався дим від багать. Звідси й Димерка. А Великою її назвала цариця Катерина II, яка зупинялася тут на ніч проїздом до Криму. З того часу й залишилася Димерка Великою, бо й нині налічує 10,5 тисячі мешканців.

На жаль, економічна лихоманка не обминула й це село. Із радгоспу овочево-молочного напряму «Великодимерський», де було 2,5 тисячі корів, господарство перетворено на п'ять зруйнованих колгоспів, у яких залишилося всього 200 голів худоби. На полях, де вирощували високі врожаї огірків, помідорів, капусти, буряків, нині буяють високі бур'яни. На тракторній бригаді поряд із розібраними корівниками — розбиті сівалки, комбайни, інша сільгосптехніка. Але найгірше те, що людям місяцями не виплачують заробітної плати. Тепер багато мешканців села будинки не опалюють через непомірну плату за газ. Довгими вечорами сидять димерчани при свічках у напівхолодних хатах і думають: куди поділося те, що було?.. Хто у цьому винен? Навіть під час цього свята в селі тричі вимикали світло. Лише на околиці світиться яскравими вогнями завод Кока-коли. На будівництво заводу згоди жителів села ніхто не питав. І компенсації за погіршення навколишньої екології та за користування стратегічними водними запасами димерської землі селяни не мають. Наче відчуваючи свій борг перед димерчанами, нові господарі Кока-коли за свій рахунок побудували електромережу до села, але обленерго струму по ній не подає: завод, мовляв, належить до об'єктів першої категорії, де струм не переривається, а село, мабуть, до десятої.

Однак народний дух не згасає. Сільський голова Анатолій Бочкарьов, приймаючи освячені герб і прапор села, нагадав односельцям, що без історичної пам'яті немає майбутнього, а прадавнє національне коріння нікому не засушити.

Київський художник Микола Юхта, який родом з Великої Димерки, зобразив на гербі архістратига Михаїла таким, яким він постає із старовинної великодимерської ікони, і від тих часів вважається покровителем Великої Димерки. Поряд здіймається у небо кучерявий стовпчик пахучого смоляного диму.

— Моє село з димів прийшло, — каже художник Микола Юхта.

Антоніна СИНЯВСЬКА.

Коли наука у нас перестане бути «відкладеним пріоритетом»?

Наука завжди дивиться за горизонти звичного і буденного

Попри розмови з найвищих трибун про важливість і пріоритетність розвитку науки в країні, становище самої науки в Україні нітрохи не змінилося. І далі знижується державне інвестування наукової діяльності, активізується «відплив мізків» (тільки за останні роки з країни виїхало більш як 6 тисяч наукових працівників), занепадають наукові школи та напрями. Але все це тільки наслідки, що випливають із головної проблеми, яку ми не розв'язали: якою має бути наука в Україні?

Ця проблема має не тільки свій науковий, організаційний і внутріполітичний вимір. Вона має історичний характер. По-перше, це питання дуже актуальне з точки зору історико-генетичної пам'яті: Україна завжди була «країною науки», і в дореволюційний час, і за радянської пори. Так, країни Балтії чи ряд східно- та південноєвропейських держав обходилися й обходяться без великої науки. Але для нас це було протиприродним. По-друге, для України ця проблема вкрай важлива не тільки з точки зору нашого історичного сьогодення, а й з точки зору нашого історичного майбуття, особливо з урахуванням імперативів XXI століття, що вимагають від країни серйозної структурної перебудови — Україна має залишатися державою з потужним науковим потенціалом. Тому хоч би скільки ми нарікали на брак уваги до наукової сфери, головна проблема полягає саме в тому, що ми не визначилися з наукою концептуально — визначеності немає ні на рівні громадської свідомості, ні на рівні політичних еліт. Відтак — таке саме невизначене, а фактично «ніяке», ставлення до науки з боку виконавчої і законодавчої влади.

Далеко ходити не треба. Як сьогодні будуються пріоритети суспільного розвитку? Вони зводяться до питань бюджету, проблем чорної металургії, вугільної промисловості, експорту загалом або в цілому агропромислового комплексу. І практично немає осіб, груп впливу, чиї інтереси «замикалися» б на пріоритетності науково-технічного та науково-освітнього комплексу України. Для подолання кризи розробляють програми, але при цьому ми просто забули твердження про те, що наука має бути безпосередньою продуктивною силою, що наше завдання не розгубити наукове минуле і дати перспективу науці задля нової перспективи всієї країни.

Чи до науки за нашої скрутної економічної ситуації?

Один із важливих уроків кризи полягає саме в тому, що недостатня увага до науково-технологічних чинників економічного розвитку, до науково-промислової політики стала значною мірою каталізатором кризових явищ. Низькотехнологічне, ресурсоємне виробництво «перевантажує» кредитно-фінансову систему країни, задає «сьогочасний» і аж ніяк не оптимальний формат кредитної та інвестиційної політики, лобістський алгоритм державно-економічного менеджменту. Водночас у сучасному світі найприбутковішим і таким, що динамічно розвивається, сегментом ринку став інноваційний бізнес, наукоємне виробництво. Світові лідери — це передусім лідери технологічні, саме вони формують структуру світових інвестиційних потоків.

У нас у процесі фінансової стабілізації був присутній насамперед «бухгалтерський» підхід — доходи, витрати, валютний курс. Але фінансова стабілізація, якщо підходити з комплексної точки зору, передбачає передусім наявність промислово-технологічних і наукових чинників. Стабілізація без наукового фундаменту стає схожа на завислий у повітрі навіс, що ось-ось рухне. Прикладом такого обвалу стала ситуація в Росії і частково в нас. Треба позбавлятися уявлення, наче наука в кризовий період є якоюсь там надмірністю, швидше, навпаки.

Що робити?

Наука може розвиватися за принципом багатовекторності, який є, скажімо, в зовнішній політиці. Чому, приміром, ми не можемо розвинути науково-технологічну кооперацію з Росією у сфері фундаментальних наук і основних пріоритетних галузей промисловості (того-таки авіабудування), і прикладні кооперативні розробки науково-технологічного й особливо прикладного профілю — по лінії орієнтації на Євросоюз?

Ми всі кажемо про інтеграцію в європейський простір, але як хто ми можемо інтегруватися в Європу? Як сировинні придатки, як постачальники дешевої робочої сили — остарбайтерів — чи як ємні ринки збуту дешевої продукції? Чи все-таки ми маємо ввійти в Європу як цивілізована держава? Якщо саме так, то цивілізований ресурс у всіх розуміннях цього слова не може бути забезпечений поза науково-освітнім комплексом.

До речі, стратегічна пріоритетність високотехнологічного виробництва, науки, освіти має задавати формат взаємовідносин не тільки з Європою, а й усередині СНД. Багато кажуть про розширення економічної співпраці між країнами колишнього СРСР, але ж бо наше завдання — не просто екстенсивне розширення ринків, а формування високотехнологічного, конкурентонасиченого простору в СНД. Це основна умова якісного економічного зростання країн-учасниць, а крім того, найефективніший спосіб перешкоджати експансії іноземних виробників на наші національні ринки.

При цьому імпорт технологій — завдання не менш важливе, аніж турбота про експорт. Через історичні та структурні причини наша наука була більше замкнена на фундаментальні дослідження, прикладні розробки слабо запроваджувалися в цивільне виробництво, бо систему «наука — освіта — виробництво» було розірвано. Тепер завдання полягає, зокрема, в тому, щоб об'єднати ці складові в єдиний комплекс. Ми можемо запозичити технології прикладного рівня, обмінюючи їх на результати наших фундаментальних досліджень, або імпортувати прикладні технологічні розробки Заходу для зосередження головних зусиль на фундаментальних галузях — космосі, супутникових технологіях, авіабудуванні. При цьому треба здійснювати структурні реформи в науці, які тісно прив'язали б фундаментальні дослідження до прикладних розробок з тим, щоб останні йшли безпосередньо вже в нашу промисловість і виробництво. Це й може стати одним із шляхів створення української національної інноваційної економіки, коли економіка буде постійно генерувати потребу в інноваціях, а ринки науково-технічної продукції адекватно реагувати на ці потреби.

Коли, нарешті, наука удостоїться належної уваги з боку політики?

У передвиборній кампанії дуже мало партій наголошували в своїх програмах на науково-технічному аспекті. Але для того, щоб наука розвивалася в указаному напрямі, необхідне політичне забезпечення, тиск з боку політичних сил. В Україні сьогодні, як бачимо, такого тиску немає, а вже прийнятим рішенням Президента, парламенту та уряду не вистачає співпідпорядкування, а точніше, сумісності.

Постійна робота в режимі антикризового менеджменту не дає змоги зосередитися на науково-технологічній сфері. Домінує «тактика відкладених пріоритетів». Тобто, всі розуміють необхідність науково-технологічного та науково-освітнього розвитку і ви не знайдете жодного політика, який був би проти цього, але під час жорсткого вибору пріоритетів науку відразу відхиляють. Яскравий найсвіжіший приклад цього — проект програми дій уряду та проект бюджету на 1999 рік, подані Кабінетом міністрів Верховній Раді. В урядовій програмі серед найпріоритетніших кроків уряду ви не знайдете науку та освіту. В проекті бюджету на науково-технічний розвиток значиться щонайбільше 0,5—0,55% від ВВП, а дві третини коштів на інноваційний розвиток (державний інноваційний фонд) передбачається прямо витратити на соціальні потреби, іншими словами, «проїсти». Виходить, що наука стала своєрідним символом «цивілізованості», таким собі необхідним елементом іміджу: всі люблять засвідчити свою турботу про неї, та й годі. Напрошується аналогія з чеховським весільним генералом: його запрошують на весілля для демонстрації обраності, «великосвітського» статусу сім'ї. Та ось генерал починає говорити про своє нелегке життя, і в усіх присутніх почуття розчулення та захвату враз змінюється роздратуванням. Інакше кажучи, генерал гарний, коли мовчить.

Але науці мовчати не можна в жодному разі. Важливо зробити тему, яку ми обговорюємо, фактом масової свідомості, важливим інститутом публічної політики. Адже проблема може існувати, але якщо її не виражено публічно, не обговорено, якщо вона не увійшла до зони інтерактивності, то її начебто не існує. Тому важливо перевести проблеми, про які йдеться, з рівня суто корпоративної свідомості людей на рівень свідомості суспільно-політичної. А коли пріоритетність науки буде усвідомлено не тільки вченими і тими, кому «за посадою належить» це усвідомити, а всією громадськістю, так би мовити, електоральними масами, тоді й можуть з'явитися політичні рішення.

Чи відсутнє у Верховній Раді наукове лобі?

В Україні міцно затвердився лобістський, корпоративний підхід до політики. І в цьому я бачу не тільки велику ваду нашої політики, а й, не побоюся цього слова, небезпеку. Якщо до проблем науки підходити з політичної точки зору, то проблеми її розвитку аж ніяк не можна відривати від інших необхідних назрілих політичних заходів. Тобто, ми повинні розглядати проблеми наукового співтовариства, науково-технічної сфери загалом в економічному та народногосподарському комплексі країни і навіть ширше — у соціально-політичному комплексі держави, бо наука й освіта — це ще й соціальний інститут. За ним стоять люди, механізми соціалізації, механізми виробництва знань і відтворення кадрів, за ним певна мережа, тканина відносин, які транслюються в економічну, духовну сфери. Тому суто лобістський, корпоративний підхід вирвав би науку з цілісного комплексу і був би для неї украй згубним.

По-справжньому політичний підхід сьогодні — це розгляд науки у контексті всієї політики держави, політики суспільства, виконавчої і законодавчої влади, що в корені суперечить домінуючому в нашій політиці «містечковому» принципу, коли йде конкуренція за те, яка галузь перша отримає доступ до бюджетного «пирога». Вдумаймося у словосполучення, що вже стали для нас звичними, «політики-аграрники», «політики-промисловці»... За великим рахунком політика передбачає ширший погляд, ніж погляд із власного «корпоративного городу». Хоч би як ми хотіли піти від цього, політика — це сума, концентрат усіх відносин у суспільстві, звідси й «зав'язаність соціальних відносин на політиці: політичні відносини завжди мають загальносоціальний резонанс. Отож, політик лише той, хто бачить усю гаму соціальних відносин, а не тільки генетично близьку «купину», з якої колись там стрибнув «робити політику». І політичного розв'язання проблем науки, як, утім, і будь-яких інших масштабних проблем, слід чекати не від лобістів, а від політиків, що, повторюю, на мій погляд, аж ніяк не одне й те саме.

Нарешті, ще одне спостереження. Заведено вважати, що політика — мистецтво можливого. Але можливе виникає не тільки із сфери минулого досвіду, й на межі нинішнього і майбутнього, тобто того, що вчора ще було неможливим. І сьогодні в реальному світі ставку дедалі більше роблять на неможливе. Пригадаймо гасло травневої революції молоді 68-го року: «Будьте реалістами, вимагайте неможливого!» А вимоги неможливого якраз висуває наука, бо наука завжди дивиться за горизонти звичного і буденного. Іншими словами, саме наука задає проектимвність політики, дає змогу політикові подивитися далі від сьогочасних проблем і вимог, спроектувати майбутнє на сьогодення, а нинішні зародки зростання — на майбутнє.

Володимир СЕМИНОЖЕНКО,
народний депутат України, голова Комітету Верховної Ради України з питань науки та освіти, академік НАН України.

Оголошення

Арбітражний суд Вінницької області (287100, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 7) порушив справу № 453/5 за заявою АППБ «Аваль» (Вінницька обласна дирекція) про визнання банкрутом дочірнього підприємства «Комерційне управління ВАТ «Вінницянафтопродукт» (287100, м. Вінниця, вул. Гоголя, 3, р/р 2600435001 в АБ «Енергобанк» м. Вінниці, МФО 302731, код 23065025).

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються протягом місяця з дня опублікування цього оголошення.

Арбітражний суд м.Харкова (м. Харків, Держпром, 8 під'їзд) порушив справу № 9307/7-74 про банкрутство ТОВ «НОК» (м. Харків, Харківське шосе, 256, кв. 209). Р/р 26008200667001 УЦВ АКБ «України», МФО 351340, ОКПО 21224650.

Арбітражний суд м. Харкова (м. Харків, Держпром, 8 під'їзд) порушив справу № 9797/7-74 АОФ «Анклав» (310102, м. Харків, вул. Достоєвського, 3,). Р/рахунок 26004004336 в АВУБ "Банк-Грант", МФО 351607, ОКПО 19470435.

Ваш пульс, країно

Тривалість життя сьогодні для чоловіків становить 62,2 року, жінок — 72,7 року

Охорона здоров'я — одна з галузей, що безпосередньо впливають на демографічну ситуацію, соціальний та економічний розвиток країни.

Деструктивні процеси, що відбуваються протягом семи років у державному будівництві, економіці та бюджетно-фінансовій системі, призвели до того, що стан громадського здоров'я української нації нині загрозливий.

Смертність перевищує народжуваність, критично знижується тривалість життя, яка сьогодні для чоловіків становить 62,2 року, жінок — 72,7 року.

Зростає дитяча смертність: 14,3 на 1000 народжених у 1996 році проти 12,8 у 1990-му.

Особливо вражає «надсмертність» чоловіків, яка найвища у світі. Серед усіх померлих у працездатному віці їх 81%.

Основними причинами смертності населення є травми і нещасні випадки, хвороби системи кровообігу, злоякісні новоутворення, хвороби систем травлення та дихання.

Цифрами сліз не міряють

Болючим питанням залишається проблема дитячої інвалідності. Абсолютне число дітей-інвалідів (до 16 років) на кінець 1997 року — 141107.

Основні причини інвалідності дітей — хвороби нервової системи та органів чуття (43%), психічні розлади (22%), вроджені вади розвитку (13%).

Занепокоєння викликає інвалідизація людей працездатного віку. Всього в країні 1,3 млн. інвалідів.

У зв'язку з негативним соціальним становищем різко зріс рівень інфекційних захворювань та соціально залежних захворювань (туберкульоз, алкоголізм, наркоманія, венеричні хвороби, СНІД), що може стати загрозою національній безпеці. Інфекційними хворобами щорічно хворіє кожен шостий житель.

Ситуація з інфекційними хворобами ускладнюється у зв'язку з відсутністю власного виробництва вакцин, сироваток, діагностичних імунологічних препаратів, дезинфікуючих засобів, яке залишилося в Росії. Внаслідок погіршення життєвого рівня населення, дефіциту протитуберкульозних препаратів, що не повністю виготовляються в Україні, нестачі коштів на рентгенофлюорографічне обладнання різко піднявся рівень захворюваності на туберкульоз.

Має місце нестримна тенденція до збільшення хворих із злоякісними навоутвореннями. Смертність через ці захворювання — на другому місці.

Хто в ліс, а хто по дрова

Галузь охорони здоров'я на сучасному етапі — це комплекс суперечностей: з одного боку — необхідність виконання медико-санітарних завдань, які далі загострюються, а з другого — неспроможність державного бюджету фінансувати поставлені завдання.

Пріоритетне фінансування отримали фонд заробітної плати медпрацівників та соціальні відрахування з нього. Інші статті матеріально-технічного забезпечення фінансуються за залишковим принципом. Таким чином, порушується єдиний лікувально-профілактичний та санітарний цикл охорони здоров'я.

Форми є, та змісту обмаль

Нині діють три сектори охорони здоров'я.

Державний: має забезпечувати населення гарантованим обсягом медичних послуг. Він працює вкрай незадовільно.

Комунальний: найбільш поширений, що базується на комунальній формі власності, управляється місцевими органами влади. У ньому діє госпдарчий розрахунок, що призвів до широко розповсюдженого недиференційованого здирництва грошей з населення за медичні послуги.

Приватний медичний сектор надає високооплачувані медичні послуги, якими може скористатися тільки привілейований прошарок населення.

По п'ятаку на жителя

Бюджетні ресурси на охорону здоров'я мають визначатися на підставі витрат на одного жителя, враховуючи рівень здоров'я населення, екологічні, клімато-географічні, вікові та інші особливості регіону з метою забезпечення гарантованого рівня медико-санітарної допомоги.

Отже потрібно законодавчо визначити мінімальний цільовий відсоток податку на фінансування гарантованого рівня медико-санітарної допомоги; законодавчо визначити відсоток на цільове фінансування охорони здоров'я з акцизних зборів на такі шкідливі товари, як тютюн та алкоголь, із штрафів за порушення санітарно-епідеміологічного режиму.

Недоцільно впроваджувати страхову медицину в період економічної кризи, бо внески з обов'язкового медичного страхування, по суті, є додатковим податком.

Кому віддати пріоритети

Треба здійснити реформування первинної медико-санітарної допомоги (в амбулаторних умовах) з переорієнтацією на поглиблення первинної профілактики (профілактики захворюваності) та вторинної профілактики (профілактики ускладнень набутих захворювань).

В умовах економічного спаду при визначенні обсягу бюджетного фінансування гарантованого рівня медико-профілактичної допомоги забезпечити першочергово такі пріоритетні напрями:

невідкладна допомога;

охорона материнства та дитинства:

першочергове обслуговування працівників виробничої сфери як основи матеріально-технічного забезпечення держави, молоді як основи демографічної політики держави.

Як дихаємо, так і кашляємо

Необхідно посилити контроль за санітарно-гігієнічним станом довкілля (повітряного, водного середовища, питної води); комунально-побутових умов життя; продуктів харчування; умов праці та навчання.

З цією метою потрібно створити мобільні групи швидкого реагування та впровадити інформаційні технології моніторингу стану здоров'я населення та довкілля.

Подайте бабусі на ліки

Медикаментозна допомога через непомірно високі ціни на ліки стала недоступною для більшості населення.

Медикаменти мають бути доступні, якісні, безпечні. Така мусить бути політика держави. Слід підтримати власного виробника шляхом регулювання іноземної конкуренції на внутрішньому ринку, пільгового оподаткування та державного регулювання цін на медичну та фармацевтичну продукцію.

Сьогодні близько 40% лікарень та поліклінік розташовані у пристосованих будинках, які не відпо відають санітарно-гігієнічним ви могам.

Лікарю, ти не один

Донедавна галузь охорони здоров'я була повністю забезпечена кадрами та основними фондами на світовому рівні.

Тепер у ній функціонує 3489 лікарень різних типів, 21 клініка науково-дослідницьких інститутів, в яких розташовується 551350 лікарняних ліжок, що становить 108,9 ліжка на 10 тис. населення. Працює 235 санаторно-курортних закладів, 5166 амбулаторно-поліклінічних закладів, потужність яких — 881334 відвідування за зміну. Загальна кількість лікарів — 205 тис., тобто 40,5 на 10 тис. населення.

Діє 39 науково-дослідницьких інститутів, 15 вузів і 3 заклади післядипломної підготовки лікарів.

Таким чином, Україна має дос татній кадровий потенціал та об'єми основних фондів для виходу з кризи при відповідній державній політиці.

Ніна МАРКОВСЬКА,
голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я, материнства та дитинства.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 10 грудня 1998 р. *№1952* *Київ*

Про підвищення розміру цільової грошової допомоги непрацездатним громадянам з мінімальними доходами

З метою соціального захисту малозабезпечених пенсіонерів в умовах зростання цін Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Установити, починаючи з 1 грудня 1998 р., цільову грошову допомогу на прожиття при призначенні пенсій непрацездатним громадянам, щомісячний розмір пенсій яких (з урахуванням надбавок, підвищень, щомісячних компенсаційних виплат та додаткової пенсії) не досягає 41 гривні.

Зазначена допомога встановлюється в розмірі до 22 гривень 50 копійок на кожного одержувача пенсії, а для одержувачів соціальних пенсій за віком — в розмірі до 16 гривень 70 копійок за рахунок коштів, з яких виплачується пенсія.

2. Установити, що малозабезпеченим непрацездатним громадянам, які отримують пенсію, може бути встановлено додаткову щомісячну допомогу у розмірі до 23 гривень 50 копійок за рішенням комісій, утворених виконкомами районних, міських рад відповідно до Указу Президента України від 1 жовтня 1994 р. №563 «Про адресну допомогу малозабезпеченим громадянам на осінньо-зимовий період 1994—1995 років».

3. Визнати такою, що втратила чинність з 1 грудня 1998 р., постанову Кабінету Міністрів України від 26 липня 1996 р. №833 «Про підвищення розміру цільової грошової допомоги непрацездатним громадянам з мінімальними доходами» (ЗП України, 1996 р., №15, ст. 408).

Прем'єр-міністр України
В. ПУСТОВОЙТЕНКО.

Бюджет: перерозподіл перерозподілу

Коментар

Перед вихідними 288 народних депутатів висловилися за прийняття у першому читанні проекту бюджету на 1999 рік. Таким чином, є підстави сподіватися, що після доопрацювання цей законопроект 23 грудня може бути прийнятий в остаточному варіанті.

Хоча це на перший погляд, бо насправді ситуація із прийняттям бюджету ускладнилася ще більше. Насамперед тому, що Міністерство фінансів цілковито заперечує реальність розрахунків його доходної частини. Тому дещо проблематичний вигляд має сам «процес доопрацювання», якщо зважити на ту обставину, що розбіжності між варіантами доходної частини, запропонованими Кабінетом міністрів та Комітетом з питань бюджету, становлять близько 12 мільярдів гривень. Відтак ухвалення варіанта бюджетного комітету може означати, що Кабмін цілковито неспроможний оцінювати економічні процеси. Проте, з другого боку, представники уряду стверджують інше: прийнятий у першому читанні проект бюджету переоцінює можливості економіки. Зокрема, лідер фракції НДП Анатолій Матвієнко стверджує, що видаткова частина прийнятого у першому читанні законопроекту на 60 відсотків перевищує економічно обгрунтовані урядом показники. А отже, надалі нас чекатиме 40-відсотковий дефіцит та шалена інфляція. Втім, на думку народного депутата Леоніда Косаківського, розмови про дефіцитність чи бездефіцитність бюджету великою мірою штучні хоча б тому, що сам Президент України спочатку пропонував Верховній Раді затвердити бездефіцитний бюджет, а згодом, очевидно забувши про попередню пропозицію, почав пропонувати протилежне. Та насправді, якщо говорити про реальний дефіцит, то хіба реальна урядова пропозиція — дефіцит у 680 мільйонів гривень?

Адже з урахуванням усіх боргів сума, яка мала б бути включена до бюджету, становила б не менш як 13 мільярдів гривень. Тож, на його думку, сьогодні проблема навіть не в цифрах, а в механізмах функціонування фінансових інститутів. Саме тут і пролягає передова лінія боротьби на бюджетному фронті, тобто боротьби за доступ до використання та розподілу бюджетних коштів. Це особливо актуально тому, що бюджет-99 є бюджетом року президентських виборів. Отож, на думку Леоніда Косаківського, у цьому зв'язку великий спротив викликають пропозиції із децентралізації відносин центрального та місцевих бюджетів, які передбачають передання на місцевий рівень значних коштів та створення механізму, який не дозволяв би уряду втручатися в їх розподіл.

Як бачимо, сьогодні більше дискусій викликають не так цифри, як механізми. Врешті-решт, якщо жоден із попередніх бюджетів не було виконано (один із них, до речі, планувався як бездефіцитний), то чому має бути виконаний бюджет-99? А от перерозподіл коштів на користь регіонів — це вже щось реальне.

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Шоста річниця незалежності суддів

П'ятнадцятого грудня минає шість років від часу прийняття Верховною Радою України Закону «Про статус суддів». Цей день не випадково вважається у нашій країні днем становлення незалежності суддівства, адже статтею третьою закону було закріплено гарантії незалежності суддів.

Незалежність суддів як носіїв судової влади під час виконання ними своїх завдань і підпорядкування їх тільки Конституції та Закону — це необхідна умова діяльності судової влади, основна ознака правосуддя. Історія довела, що стан судової влади, ставлення до неї у суспільстві, тенденції її розвитку надзвичайно важливі для демократії і законності. Судова діяльність має істотний вплив на соціально-економічне, політичне і культурне життя суспільства, статус у цьому людини, забезпечення і захист її прав і свобод. Кожний член суспільства мусить мати тверде переконання у тому, що його звернення до судової влади за захистом своїх прав, свобод та законних інтересів буде розглянуто незалежним, об'єктивним судом і завершено законним і справедливим рішенням. Отже, судова влада не лише не поступається двом іншим владам (законодавчій і виконавчій) дієвістю та авторитетом, а й має певну перевагу, оскільки є захисником прав і свобод людини, закріплених Конституцією та іншими законами, гарантом принципів демократії, законності, гуманності і соціальної справедливості.

З професійним святом вас, шановні судді!

З виступу голови Рахункової палати Валентина СИМОНЕНКА на сесії Верховної Ради України під час розгляду в першому читанні проекту закону України «Про Державний бюджет України на 1999 рік» 2 грудня 1998 року

Нам удалося бюджетну казку зробити гіркою дійсністю

Шквал фінансової кризи в Україні в серпні—вересні 1998 року змусив гарячково діяти Президента України, уряд, Національний банк, інші інституції з розробки та реалізації антикризових заходів, які мали отримати своє завершення й реалізацію в державному бюджеті і через державний бюджет України в 1999 році.

Аналіз проекту державного бюджету на 99-й рік свідчить: або поданий бюджет не відбиває виробленої урядом економічної політики, або такої політики для відбиття в бюджеті уряд просто не має.

Бюджет не розв'язує жодної найгострішої проблеми, що постали перед країною. Мало того, він навіть не наближає нас до їх розв'язання. Складається враження, що ми так довго стоїмо на краю фінансової прірви, що почали вважати це місце рідним, і в нашому суспільстві немає проблем, які потребують для свого розв'язання державних фінансових ресурсів.

Для початку усвідомимо, на які наріжні камені ліг проект державного бюджету України на 1999 рік.

Перше. Бюджетну резолюцію ухвалено парламентом відповідно до всіх норм. Але:

* засади кредитно-грошової політики не затверджено, їх лише взято до відома;

* основні параметри соціально-економічного розвитку на 1999 рік також не затверджено, а лише взято до відома;

* програму дій уряду (який працює півтора року) лише два місяці тому подано у Верховну Раду, де її поки що не розглядали, і коли розглядатимуть — невідомо;

* закон про межу малозабезпеченості, мінімальну заробітну плату і пенсії не набрав чинності;

* і, нарешті, звіти уряду про виконання державних бюджетів за 1994—1997 роки, за 9 місяців 1998 року заслуховувалися, проте жодного разу не затверджувалися Верховною Радою.

Перелік базових документів бюджетного процесу можна було б продовжити. Але коло колективної, безвідповідальної бюджетно-економічної політики замкнуте. Залишається система помилок, порушення Конституції тривають з року в рік.

Друге. Проект державного бюджету України на 1999 рік розроблений урядом, виходячи з передбачуваного економічного зростання. Проте це зростання ніяк і нічим не підтверджується в самому проекті державного бюджету, а також виконаними прогнозними розрахунками.

За 10 місяців поточного року відбулося скорочення виробництва практично в усіх галузях економіки.

Постійне збільшення обсягів заборгованості з заробітної плати, соціальних виплат і пенсій і надалі негативно впливає на платоспроможність населення. Розмір цієї заборгованості на 1 жовтня 1998 року становив 8,6 мільярда гривень (збільшився з початку року на 24,7 відсотка), не дає підстав вважати реальною можливість її погашення найближчим часом. А це зумовлює звуження в 1999 році споживчого попиту на ринку товарів і послуг. На наш погляд, найреальнішим для наступного року буде скорочення виробництва валового внутрішнього продукту на 1,5—2 відсотки (а не зростання його на 1 відсоток, як це передбачено в розрахунках до проекту державного бюджету).

Третє. У Бюджетній резолюції одним з головних напрямів бюджетної політики на 1999 рік визначено збільшення частки соціальних витрат у загальних витратах консолідованого бюджету України.

У проекті консолідованого бюджету на 1999 рік на соціальні витрати передбачено 15,5 мільярда гривень, що становить 46,5 відсотка до загального обсягу витрат консолідованого бюджету. Отже, замість збільшення частки соціальних витрат, порівняно з 1998 роком, передбачено їх зменшення на 5,2 пункта.

Витрати на охорону здоров'я визначено до їх обсягу, затвердженого в державному бюджеті на 1998 рік, лише на рівні 74,4 відсотка; на заходи, пов'язані з ліквідацією наслідків чорнобильської катастрофи і соціальним захистом населення, — на рівні 67 відсотків, на підтримку житлово-комунального господарства — на рівні 10,4 відсотка.

Водночас передбачено зростання витрат на поповнення державних запасів і резервів (у 3,3 разу), тобто «засіків» Батьківщини, які завинили державному бюджету вже понад 3 мільярди гривень; на будівництво (в 2,8 разу — що будуватимемо — ніхто з депутатів точно не знає), міжнародну діяльність (в 1,5 разу), обслуговування державного боргу (в 1,4 разу). Витрати на державне управління становлять відповідно 99,9 відсотка, і це після дворазового, 15-відсоткового скорочення, правоохоронну діяльність і забезпечення безпеки держави — 97,6 відсотка рівня 1998 року. Зростання витрат на закордонні відрядження становить 51 відсоток. Усі проблеми розв'язано, залишилося тільки їздити за кордон і ділитися досвідом.

Окрема тема в оцінці бюджету — захищені статті.

Найбільша питома вага в обсязі захищених статей тепер належить витратам на сплату відсотків за державним боргом замість витрат на оплату праці, як це було 1998 року.

Проте немає жодних гарантій, що їх буде профінансовано відповідно до вимог закону. Про це промовисто свідчать цифри виконання захищених статей державного бюджету за 10 місяців поточного року.

Приміром, витрати на повернення заощаджень громадян профінансовано лише на 2,7 відсотка, на погашення заборгованості із соціальних виплат за попередні роки — на 8,3 відсотка, придбання медикаментів — на 27,3 відсотка, дотації місцевим бюджетам — на 39 відсотків, придбання продуктів харчування для дітей інтернатів — на 50,9 відсотка. Причина одна: ніхто не може назвати точні цифри цих витрат, їх не визначено законом.

Особливістю проекту державного бюджету України на 1999 рік є перелік державних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, доданих до нього. За даними Міністерства економіки України, нині вже реалізуються 203 програми, які цілковито або частково фінансуються з бюджету. Яких тільки програм у нас немає! Це програми з виробництва трамваїв, тролейбусів, комбайнів, літаків, пароплавів і суден, вугілля, бурштину, сталі, золота та інші. Програми були і є — програмної продукції немає. Щоправда, тепер за постановою Кабінету міністрів зарплату шахтарям сплачуватимуть автомобілями «АвтоЗАЗ Деу». Непогано.

Проте є й інша особливість цих програм. Загальний обсяг фінансування за рахунок усіх джерел за вже розпочатими програмами становить 237 мільярдів гривень, в тому числі 90 мільярдів гривень бюджетних коштів. Для завершення робіт за вже розпочатими програмами необхідно 220 млрд. гривень, зокрема з державного бюджету — 85 млрд. гривень. За фінансування за рівнем, що нині діє, термін виконання програм становитиме 60 років. Проте цього замало, уряд до них хоче додати ще 78. Хіба це фактично не відмова держави від реалізації політики пріоритетів через державні програми? Девальвовано саме поняття «державна програма».

В обхід чинного законодавства за рахунок бюджетних коштів фактично створено систему кредитування, яка сприяє неефективному, нецільовому використанню державних ресурсів. Найширше такий порядок запроваджено в системі Державного комітету з матеріальних резервів, Державного інноваційного фонду, Фонду державного майна України, Державного фонду сприяння зайнятості населення України, Фонду соціального захисту інвалідів і резервного фонду Кабінету міністрів України.

Сума заборгованості за надані кредити, здебільшого за рахунок коштів державного бюджету, отриманих суб'єктами господарської діяльності, стрімко збільшується і перевищує нині 4,5 млрд. гривень, а з урахуванням не відшкодованих витрат державного бюджету на обслуговування і погашення кредитів становить понад 6 млрд. гривень.

Криза на світових фінансових ринках ставить під сумнів можливість залучення зовнішніх фідуціарних позик. Але якщо навіть їх буде здійснено, то слід пам'ятати, що в 1999 році на обслуговування і погашення вже наявного зовнішнього боргу потрібно спрямувати 4975 мільйонів гривень, що на 12,6 відсотка вище від планових показників поточного року.

Усе свідчить про те, що здійснення запозичення в запланованих обсягах досить проблематичне і що погашення боргу в 1999 році потрібно буде здійснювати за рахунок доходів бюджету. Але таку ситуацію не врегульовано у проекті державного бюджету України на 1999 рік. Саме тому необхідно спеціальною статтею закону встановити граничний розмір державного зовнішнього боргу України. Щоб не допустити подальшого зростання зовнішнього боргу, ця межа має дорівнювати обсягові, очікуваному на 1 січня 1999 року в сумі 10,8 мільярда доларів США. А це менше від прогнозованого урядом обсягу за станом на 1 січня 2000 року на 1,8 мільярда доларів США.

Реалізація державного бюджету, як і будь-якого найреальнішого з реальних бюджетів, про що свідчить наш власний і світовий досвід, нічого не варта без ефективного парламентського контролю за його виконанням.

Повертаючись до юридичної спроможності проекту державного бюджету України на 1999 рік, слід зазначити, що немає практично жодної статті, де б не було, тією чи іншою мірою, допущено порушення чинного законодавства. Проте в усіх цих порушеннях простежується дивна закономірність: вони спрямовані на те, щоб зробити бюджет максимально закритим для контролю.

Найяскравіший приклад уникнення прозорості бюджету — це той самий державний борг. У бюджеті передбачено кошти тільки на сплату відсотків з обслуговування державного боргу. А погашення? Його не враховано. Однак ці кошти буде сплачено кредиторам, передусім зарубіжним. Але з яких джерел це буде зроблено — велике питання.

Як і раніше, не надається належної уваги кошторису Національного банку України. Це, по суті, єдина державна установа, що працює за самостійно визначеним кошторисом доходів і витрат.

Слід звернути увагу й на ставлення уряду до ухвалених законів, рішень, рекомендацій. Уряд сам для себе визначає норми їх виконання і частогусто просто нехтує ними.

Наведу лише один приклад. Президент України у своєму виступі у Верховній Раді 19 листопада 1998 року висловив низку пропозицій щодо потреби заохочення виробничої діяльності, передусім легкої і харчової промисловості, і врахування їх під час складання державного бюджету на 1999 рік (зменшення ставки ПДВ, звільнення частини прибутку від оподаткування, створення системи довгострокового кредитування, консолідація позабюджетних фондів, ліквідація заборгованості у заробітній платі, пенсіях та інших соціальних платежах, скорочення державного апарату управління тощо). І це справді вкрай потрібно економіці країни. Нині готується серія указів з цих питань. Але уважне ознайомлення з проектом державного бюджету України на 1999 рік свідчить про те, що ці питання не лише не реалізовано, а навіть жодним чином не зачеплено.

Рахункова палата, виконуючи повноваження, визначені Конституцією і Законом України «Про Рахункову палату», підготувала пропозиції до проекту закону України «Про Державний бюджет України на 1999 рік» і сформулювала наше бачення особливостей наступного бюджетного року. Пропозиції до проекту закону України «Про Державний бюджет України на 1999 рік» затверджено колегією Рахункової палати і вчасно надіслано до бюджетного комітету. Колегія Рахункової палати просить вас, шановні депутати, підтримати ці пропозиції.

Ухвалення наших пропозицій дасть змогу збільшити дохідну частину державного бюджету на 1 мільярд 334 мільйони гривень, запобігти нарощуванню державного зовнішнього боргу на 6,9 мільярда гривень.

І все ж таки, що робити в цій ситуації — ухвалювати чи ні державний бюджет? Для початку хотів би висловити свої міркування з параметрів проекту державного бюджету України на 1999 рік, запропонованих Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету.

Ставлення до них не може бути однозначне. Є пропозиції, і особливо в частині поліпшення наповнення доходної частини державного бюджету, які слід підтримати. Багато в чому вони кореспондують і з пропозиціями Рахункової палати, які не раз надсилалися до Верховної Ради України.

І головне тут те, що такий підхід дасть змогу побудувати вперше за останні роки бездефіцитний, передусім на регіональному рівні, бюджет. Бо політика постійного збільшення державного боргу — політика безперспективна і веде у глухий кут. Є у пропозиціях комітету й дискусійні положення.

Приміром, пропонується цілковито скоротити витрати на фінансування пошукових, прикладних розробок, державних, галузевих і міжгалузевих програм та державних контрактів.

Реалізація цих пропозицій може цілковито паралізувати важливі напрями діяльності. Тут потрібний виважений підхід. Держава без пріоритетів розвитку — не держава.

Так от, думка Рахункової палати така: бюджет слід ухвалити. Доопрацювати, максимально врахувати пропозиції народних депутатів, Рахункової палати, бюджетного комітету і ухвалити. Проте водночас з цим прийняти закон, рамковий закон, де встановити жорсткі строки подання звітів про виконання бюджету протягом року і персональну відповідальність уряду за його виконання.

Слід також передбачити механізм поточного контролю за виконанням державного бюджету, а надто його доходної частини, долучити до цього механізму Рахункову палату як найвищий орган фінансово-економічного контролю, механізм відповідальності за виконання закону України про державний бюджет, в тому числі кримінальної.

Шановні депутати, нам з вами в Україні справді вдалося бюджетну казку зробити дійсністю. Щоправда, казка дуже страшна. І нам час відходити від тієї дійсності, яку ми з вами створили.

Мета правосуддя і

Відомий постулат, що конституційні принципи, як і весь конституційно-правовий лад, здатні реально функціонувати в суспільстві лише за умов судового контролю, знаходить своє підтвердження. За розподілом державної влади Конституційний суд, органи правосуддя набувають характеру самостійної судової влади. До неї, зокрема до Конституційного суду, звертаються, коли необхідне втручання незалежних, висококомпетентних юристів, здатних піднятися над конфліктами між різними органами центральної влади, відстояти пріоритет соціальних та інших прав громадянина перед повноваженнями публічної адміністрації або дати тлумачення конституційних та інших норм, зважаючи на загальний процес застосування права в інтересах соціальної справедливості. Конституційний контроль не принижує загальносудовий захист Конституції, конституційного режиму органами правосуддя, і тому його роль у суспільстві обумовлена принципом: немає нікого, хто був би вищий від Основного Закону. Але чи завжди Конституційний суд, маючи особливий статус серед органів правосуддя, досягає цієї мети? Ось тема актуального діалогу голови Комітету з питань соціальної політики та праці Верховної Ради України, кандидата юридичних наук Євгена МАРЧУКА з доктором юридичних наук, професором Анатолієм СЕЛІВАНОВИМ.

Анатолій СЕЛІВАНОВ

Євген МАРЧУК

Є. Марчук. Проголошений Основним Законом України принцип соціальної держави закладався не як філологічна барвиста конструкція, оскільки передбачає для держави і суспільства важливі зобов'язання, орієнтує всі органи влади у всіх сферах діяти соціально, тобто в інтересах народу і кожного громадянина. Цей принцип не може існувати при тоталітарному ладі, який завжди стверджує пріоритет публічних (державних) інститутів і відкидає соціальність як умову реального забезпечення інтересів суспільства, територіальних громад, громадянина і особи.

Поступово в нашій країні формується масова свідомість соціальних цінностей. Це позначається і на правовій системі, і на характері політичного режиму, а також зумовлює засоби забезпечення, в першу чергу, соціальних прав та інтересів громадянина. До них уже можна віднести інститут уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який за своїм конституційно-правовим статусом є інститутом впровадження не тільки принципу справедливості у відносинах держави і громадянина, а й покликаний надавати через органи правосуддя захист «соціуму» проти дискримінації за широким колом підстав, орієнтуючись на міжнародно-правові акти, які Україна визнала як обов'язкові для дотримання. Своєчасним і корисним як для нового парламенту, так і для системи виконавчої влади було б вже у найближчому часі заслуховування на пленарному засіданні доповіді уповноваженого з прав людини про те, якою мірою національне законодавство про права людини в Україні відповідає міжнародним пактам про громадянські й політичні права та соціально-економічні і культурні права (1966 рік).

Порівняльний аналіз свідчить, що чинне законодавство не узгоджується в більшості соціальних питань з конституційними правами громадян, вже не кажучи про міжнародні пакти і хартії. Хто у таких випадках повинен виявити факти дискримінації, порушення соціальних та інших прав особи в повсякденному житті і хто має можливість показати законодавцеві дійсну картину соціальної нерівності, щоб усувати дискримінацію в соціальній сфері?

А. Селіванов. Ви поставили гострі питання, Євгене Кириловичу, у такому ракурсі, який реально існує в суспільстві. Якщо проаналізувати національне законодавство з позицій прав громадянина, то парадоксальним є те, що воно, здається, навіть не зреагувало на події міжнародного розвитку, коли догма про виключно індивідуальний характер прав людини втратила свою незаперечність. Вже народилось третє покоління прав людини (після політичних, громадянських і соціально-економічних), яке отримало назву колективних прав соціальних груп населення.

Мова йде про категорії громадян, які з соціальних, політичних, фізіологічних причин не мають рівних з іншими громадянами можливостей користуватись загальними для всіх людей правами і свободами і тому потребують певної підтримки з боку держави. Навіть при наявності таких вагомих структур виконавчої влади, як Міністерство освіти та Міністерство у справах молоді та сім'ї, наприклад, неможливо забезпечити колективні права молоді, яка обрала свій шлях до навчання на безплатній основі. Держава послідовно відмовляється від забезпечення безоплатного навчання — при наявності статті 53 Конституції України, яка гарантує його. Причини всім відомі, але як у такому разі розуміти конституційний принцип? Саме охорона колективних прав — необхідна передумова функціонування не просто правової, а соціальної держави. І тому, щоб захистити свої індивідуальні або колективні інтереси, слід звертатись до системи органів правосуддя, які керуються тільки правом за Конституцією або законом, і не можуть виходити з принципу доцільності. Суди виходять з того, що розрив між Конституцією та суспільною практикою неприпустимий. Керувати державою і суспільством можна тільки на основі Конституції, в тих формах і тими методами, які передбачені нею.

Є. Марчук. Але для всіх очевидний той факт, що судова система залишається у «доконституційній моделі» і, здається, не збирається реформуватись на нових конституційних засадах. Якщо проаналізувати ситуацію, то неважко побачити, що судове управління здійснюється за старими механізмами, судове процесуальне законодавство дозволяє проявляти свавілля всім учасникам судочинства, а голови судових інстанцій можуть втручатись у судовий процес і одноосібно приймати рішення. Мабуть, це створює відповідний песимістичний настрій у частини депутатського корпусу. При розгляді бюджету мало хто з народних депутатів задає питання, в яких умовах інколи працюють наші судді, як вони матеріально й соціально забезпечені. А ці проблеми дедалі загострюються.

Позитивним є те, що в судовій системі з'явився новий конституційний орган — Вища рада юстиції України, яка взяла на себе відповідальність за формування в державі високопрофесіонального суддівського корпусу. Тим часом у самих суддів правомірно виникає питання: а чи не забагато контрольних і керівних інстанцій для них існує в державі? Адже контрольні повноваження та оцінку суддівських працівників здійснює також і Міністерство юстиції, яке впливає на кадровий потенціал.

Аналіз договорів та контрактів у державному та приватному секторах свідчить, що вже звичайною стає практика примусу працівників під загрозою звільнення до заміни безстрокових договорів строковими, прийняття кабальних умов праці жінками та молоддю. Всі ці та інші дискримінаційні факти, включаючи примусові відпустки без оплати або з частковою оплатою, в кінцевому рахунку змушують працівника звільнитися за власним бажанням. Так роботодавець уникає виплат, пов'язаних із звільненням за скороченням штатів. Які ще підстави потрібні Верховному судові України, щоб провести в цій сфері узагальнення суддівської практики, побачити нову небезпеку широкомасштабного проведення прискорених процедур банкрутства за відомим указом Президента України? (Тільки в 1997 році арбітражними судами було порушено 8,5 тис. справ про банкрутство.) Масове банкрутство може перетворити тимчасово і частково безробітних у постійних і тоді вже не уникнути соціальних потрясінь.

А. Селіванов. Але погодьтеся, Євгене Кириловичу, що недосконалість закону про банкрутство, який діє з 1992 року, передбачає захист банкрута від кредитора, а судового порядку застосування санації та реструктуризації підприємств не передбачено, як і державної фінансової підтримки господарюючих суб'єктів, що потребують санації. Незважаючи на окремі юридичні помилки, указ Президента України про врегулювання деяких питань, пов'язаних з управлінням об'єктами державної власності, вирішує важливі питання, які мали б регулюватися спеціальним законом.

Судові органи, розглядаючи спори соціально-трудового характеру, виходять з правомірності сторін і часто не замислюються над відповідністю Конституції застосованого або призначеного для застосування закону чи іншого нормативно-правового акту. Я вже не кажу про норми міжнародного права, які визнані складовою національної правової системи, але на думку, наприклад, досвідченої судді Радянського суду м. Києва І. Саприкіної, в законодавстві України повинні бути статті, де було б вказано, в яких саме випадках ми повинні керуватися європейським законодавством. У кого з суддів ці статті є на столі? — питає І. Саприкіна.

Не можна погодитися з висловом Шарля Монтеск'є, який, говорячи про суддів свого часу, називав їх «устами закону, звичайними, пасивними істотами». Роль суддів не можна зводити до функцій механічного застосування різних законів і кодексів, знаходячи там

Кому не потрібна

Не треба закопувати наші нещасні п'ять сольдо на Полі чудес у Країні дурнів

Точка зору

(Початок на 5-й стор.).

Пропонується уже протягом перших трьох місяців (!) погасити заборгованість з заробітних плат та пенсій, розпочати кампанію повернення вкладів, реанімувати систему безплатної медицини, забезпечити оптимальні фінансові ін'єкції на потреби освіти та науки, надати статусу першочергових соціальних пріоритетів сільському господарству та вуглевидобувній галузі.

Комплексна реалізація пропозицій бюджетного комітету дає можливість розв'язати проблеми структурно-технологічної незбалансованості економіки, кризи неплатежів, міжрегіональних диспропорцій розвитку, тобто зняти з порядку денного саме ті «негаразди», які, за висновком РНБО, ще від 1996 року є головними внутрішніми загрозами національній безпеці України. Але, мабуть, найголовніше, що пропонує бюджетний комітет, — це детінізація економіки. Навіть за делікатними висновками спеціалістів Німецького інституту економічних досліджень (DIW), процент «тіні» в національній економіці України становить від 50 до 70, а темпи зростання цієї «тіні» перевищують навіть оптимістичні прогнози щодо темпів зростання ВВП. Кожен наступний рік в історії України має шанс стати прелюдією до перетворення державно-владної системи на кланово-корпоративний рудимент корумпованого геополітичного утворення.

Для того щоб вакцинувати економіку від тіньових тенденцій, а також з метою зменшення невиправданої централізації ресурсів, що провокує монопольний замах на тінізацію державних коштів, бюджетний комітет запропонував «перекачати» кошти на регіональний рівень. Тобто залишити на місцях всі локальні податки і збори (окрім ПДВ) і у такий спосіб уперше забезпечити бездефіцитність місцевих бюджетів. Так, наприклад, внаслідок реалізації регіональних пропозицій бюджетного комітету Закарпатська область отримає на 71% коштів більше, ніж передбачено урядовим проектом бюджету, Одеська — на 43%, Чернігівська — на 68% і т. д.

Ні в кого не мали особливих заперечень пропозиції бюджетного комітету зі зміни субординації пріоритетів бюджетних витрат. З наведеної нижче таблиці чудово видно, які пріоритети визначив для себе уряд, а які — бюджетний комітет Верховної Ради:

Статті витрат, подані Кабінетом міністрів, на які бюджетним комітетом ВР відрахування знято або зменшено	**Статті витрат, на які бюджетним комітетом ВР відрахування збільшено**
Програма паспортизації населення;	Виплата боргів з заробітних плат та пенсій;
Закордонні відрядження працівників міністерств та державних установ;	Дотації регіонам (регіональні соціальні програми);
Бюджетна підтримка засобів масової інформації;	Витрати на освіту та науку;
Потреби резервного фонду Кабінету міністрів;	Витрати на культуру;
Кошти на проведення президентських виборів у 1999 р.;	Витрати на утримання судової влади;
Виготовлення орденів та медалей.	Витрати на утримання АПК;
	Витрати на молодіжні програми;
	Екологічні програми.

Не будемо доводити, що проблеми паспортизації населення чи виготовлення державних нагород повинні поступитися перед проблемами сільського господарства чи системи охорони здоров'я. Для кожної нормальної людини це само собою зрозуміло. Бюджетний комітет та його голова Юлія Тимошенко також мали повне право розраховувати на здоровий глузд своїх колег по депутатському корпусу і ухвалення проекту бюджету в першому читанні.

Інтегральний висновок спостерігачів (парламентських кореспондентів та політологів) зводився до такого: якщо парламентські фракції чи депутати-мажоритарники хоча б наполовину дотримуються обіцянок, даних виборцям, то проект бюджетного комітету мусить дістати чотири сотні голосів з першої спроби.

Однак, попри оптимістичні передбачення, бюджетний процес розпочався тяжко і обіцяє стати затяжним.

Погляньмо на окремі політичні чинники, які мають вплив на бюджетний процес. Інакше кажучи, спробуємо знайти відповідь на запитання: кому не потрібен реальний бюджет?

Ключем до пошуку відповіді на це, з першого погляду риторичне, запитання може слугувати репліка президента агенції «Політичні хроніки» Ірини Погорєлової, яка сказала, що кожна окрема новація Юлії Тимошенко замахується на інтереси конкретних людей, котрі систематично робили на бюджеті добрий гешефт. Іншими словами, представники тіньової економіки далеко не в захопленні від пропозицій бюджетного комітету, позаяк їх реалізація завдає дошкульного удару кримінальному бізнесу і добре відлагодженій системі службових зловживань. Отже, головний опонент бюджетного комітету — тіньова економіка та її адепти.

Безперечно, одним з головних опонентів бюджетного комітету є Кабінет міністрів. Як сказав народний депутат, екс-міністр економіки Віктор Суслов, гіпотетич-

права людини

Висота конституційної юстиції полягає в тому, що жоден з державних органів не може визнати недійсними прийняті ними акти

відповіді на складні реалії життя. Суддя у розумінні соціальних цінностей, як визначила Конституція України, має всі можливості сповідувати верховенство права в першу чергу людини, а потім державного органу чи службової особи, оскільки суд дедалі більше стає частиною соціальної держави. І якщо суд переконався в невідповідності закону Конституції, він не застосовує такий закон, а керується Конституцією і вирішує справу по суті. У випадках, коли під час застосування закону в конкретній справі виявляються розбіжності між законом і Конституцією, згідно зі статтею 83 Закону про Конституційний суд України, провадження у справі зупиняється, відкривається конституційне провадження, і справа розглядається Конституційним судом невідкладно.

Є. Марчук. З появою органу особливої юрисдикції —Конституційного суду України — збільшено реальні можливості судової влади стати на захист конституційних (соціальних) прав людини не тільки від держави, але й від неправових у порівнянні з самою Конституцією законів. Можна навести як приклад справу К. Г. Устименка, коли Конституційний суд ухвалив рішення про те, що частина четверта статті 12 Закону України «Про прокуратуру» не відповідає Конституції України, оскільки винятки з конституційних норм встановлюються самим Основним Законом, а не іншими нормативними актами. У тлумаченні статті 48 Закону про інформацію всі судові інстанції мають керуватися загальним принципом звернення до суду.

Якщо уважно проаналізувати цю начебто звичайну справу, то можна побачити перші кроки становлення незалежного конституційного правосуддя. Певною мірою, судячи з окремих рішень, Конституційний суд своєрідно продовжує «справу законодавця», оскільки дає ознаки принцип stare decisis — судові рішення як джерела права. Даючи тлумачення Конституції і закону, Конституційний суд полегшує роботу парламенту і в той же час створює умови для ефективного правозастосування. За кожним його рішенням або ухвалою має відчуватися утвердження конституційної влади, яка сповідує «панування права» і забезпечує конституційний режим існування публічної влади, включаючи парламент і Президента. Висота конституційної юстиції полягає в тому, що жоден з державних органів не може визнати недійсними прийняті ними акти, але тільки парламент може змінювати судову практику за допомогою відповідних змін у законодавстві, тобто в межах статутного права. Разом з тим можна побачити намагання створити шляхом конституційного провадження «суддівське право», а це дуже небезпечна практика, коли йдеться про тлумачення Конституції, яка повинна відповідати змінюваним обставинам життя суспільства.

А. Селіванов. Я теж схиляюсь до сумніву і є прихильником обережного ставлення до надання конституційній юрисдикції можливостей набути статусу «суддівського права», оскільки висновки і тлумачення суддівської влади у певний час виглядають обгрунтованими, але іншого часу і при інших обставинах можуть перетворюватись на шкідливі й неправильні.

Конституційне право, згідно з теорією юридичного реалізму, розглядається за його принципами як передбачення необхідної, припустимої для суспільства і соціально корисної поведінки. Чи завжди діє цей орієнтир? Судді Конституційного суду мають широкі права у встановлених ними межах за статутним законом надавати конкретний зміст конституційним положенням і оцінювати їх як стандарт суспільства. Наприклад, у справі за конституційним зверненням громадянки Дзюби Г. П. щодо офіційного тлумачення частини 2 статті 55 Конституції України Конституційним судом було остаточно визначено, що цю конституційну норму необхідно розуміти так: громадянин України, іноземець, особа без громадянства має гарантоване державою право оскаржити в суді загальної юрисдикції рішення, дії чи бездіяльність будь-якого органу місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, якщо громадянин України, іноземець або інші особи вважають, що їх рішення, дія чи бездіяльність порушують або ущемлюють права і свободи громадян та інших осіб чи перешкоджають їх здійсненню, а тому потребують правового захисту в суді.

Закон про Конституційний суд України визначив дві основні сфери застосування конституційної юрисдикції — це перевірка конституційності нормативно-правових актів (конституційний контроль) і офіційне нормативне тлумачення Конституції України та законів. На першому етапі досягнення конституційної узгодженості правової системи Конституційний суд виконує функцію пристосування законів до конституційних основ державного і суспільного життя. Це обумовлено звичайними недосконалостями правотворчості (наявність прогалин, суперечливість норм, розбіжності норм з конституційними регуляторами і т. ін.). Але в рішеннях Конституційного суду України багато випадків стосується спорів про компетенцію, що свідчить про складність правовідносин, які зумовлюють потребу в розробці відсутнього в Конституції принципу єдності влади.

Є. Марчук. Тлумачення конституційних норм зумовлене об'єктивним розвитком самого права і відносин, які ним регулюються. Але в процесі казуального або нормативного тлумачення Конституції, якщо дотримуватись вимог статті 79 закону про Конституційний суд, він не вправі перевіряти на конституційність саму норму Конституції.

Тому не може бути і раціонального застосування Конституції, коли Конституційний суд наважиться вийти за межі тлумачення, яке базується на дослівному тексті конституційної норми. Особливо це небезпечно при тлумаченні норм або розгляді спорів, пов'язаних із застосуванням конституційної юстиції в сфері соціальних прав громадян. Небезпека полягає в тому, що при конкретизації, уточненні цих прав може мати місце звуження обсягу права, а також обмеження матеріального змісту права або дослівне розширення його обсягу.

Верховна Рада України очікує висновку Конституційного суду з пропозицій, пов'язаних із статтею 46 Конституції України. У зв'язку з цим нам здається виправданою пропозиція доповнити частину четверту статті 51 закону про Конституційний суд вимогою, що рішення у спорах, або при тлумаченні норм Конституції, законів, які стосуються прав і свобод людини, на відміну від рішень в інших справах, приймаються не менш як двома третинами суддів від загального складу, що зумовлено загальносоціальним значенням таких рішень і можливим юридичними, політичними та іншими наслідками.

На наш погляд, поки що спірним залишається питання про те, чи можуть бути рішення, висновки Конституційного суду джерелом права та чи притаманна їм матеріально-правова сила закону. У такому разі вступає в дію загальноправовий принцип про те, що конституційні рішення породжують правовідносини, які стосуються всіх юридичних та фізичних осіб. Але кожному відомо, що імперативні правовідносини після прийняття рішення Конституційним судом виникають тільки згідно зі статтею 70 закону про Конституційний суд. Тому всі рішення конституційної юстиції дуже небезпечно відносити до джерел права, оскільки офіційна інтерпретація Конституції, законів України може вийти за її межі, і тоді Конституційний суд сам стає суб'єктом політичних відносин, втрачаючи статус високого суду. Це, в першу чергу, стосується спорів про ієрархію органів влади або з'ясування, «хто головніший у державі».

А. Селіванов. Я теж, Євгене Кириловичу, дотримуюсь такої точки зору, оскільки рішення Конституційного суду про тлумачення Конституції України не мають наслідком втрати чинності будь-яких актів або їх окремих положень, як це відбувається після рішень суду про неконституційність нормативно-правових актів чи невідповідність чинних правових актів конституційним принципам і нормам стосовно прав та свобод людини і громадянина.

Не можна виключати і такої ситуації, коли відносно конкретних громадян, осіб без громадянства та іноземців органи та службові особи при прийнятті рішень хибно інтерпретують власні повноваження або застосовують не ті норми закона, які мають відношення до прав та свобод людини. При тлумаченні Конституційний суд не може виступати «позитивним» законодавцем, оскільки тлумачення суду не стають складовою частиною Конституції України. Конституційний суд у своїх рішеннях зайняв вірну позицію, відмовляючись тлумачити норми законів для заповнення прогалин у законодавстві.

В ухвалі Конституційного суду від 10 березня 1998 р. щодо припинення справи, яка стосувалась призначення перших заступників міністрів указами Президента України, прямо зазначено, що відсутність законодавчого регулювання не може бути підставою для розгляду подання Конституційним судом, оскільки врегулювання порушених у ньому питань є прерогативою органів законодавчої влади України.

Конституційний суд ще раз підтвердив правову аксіому, що «встановлений порядок здійснення права не може змінювати його зміст». Таким чином, усунення наслідків неправомірного обмеження прав та свобод вимагає конституційно-правових засобів (відміна, визнання неконституційним нормативно-правового акту, а в законі ще повинно бути і право суду призупиняти дію акту, який оспорюється).

Отже, Конституція України визначила правову основу доступу громадян до органів правосуддя щодо захисту своїх соціальних та інших прав, і це є справжнім проявом принципу рівності громадян перед законом та судом. Спрямування на посилення взаємодії з судовою владою законодавців, як проголосив Голова Верховної Ради України Олександр Ткаченко, є однією з гарантій створення працюючої системи правосуддя на засадах соціальної справедливості та пріоритету прав і свобод людини у демократичній державі.

стабільність?

на реальність розрахунків бюджетного комітету може свідчити про некомпетентність уряду. Тож, зрештою, уже 2 грудня Кабінет міністрів мусив глибоко замислитися над власною кар'єрною перспективою. Адже факт залишається фактом: незважаючи на «багатство інтерпретацій» щодо конкурування бюджетних пропозицій законодавчої та виконавчої гілок влади, уряд геть чисто програв «плей-оф» парламентові в боротьбі за привабливіший та реальний проект бюджету.

Самим фактом розробки альтернативного проекту бюджету усунуто монополію виконавчої влади взагалі і Міністерства фінансів зокрема на формування бюджетів, а інакше кажучи — відібрано у високих державних мужів монополію на істину останньої інстанції, котра протягом останніх років ексклюзивно надавалася міністрам на додачу до службового портфеля.

Із прийняттям проекту бюджету, підготовленого бюджетним комітетом Верховної Ради, Кабінет міністрів втрачає фактично всі адміністративні важелі впливу на регіони, а відтак і можливість впливати на «електоральні» настрої в провінції в контексті президентських виборів 1999 року. Тобто ухвалення проекту бюджету, розробленого профільним комітетом парламенту, веде до гіперінфляції і знецінення політичних потенціалів Кабінету міністрів.

Окрім суто політичних «контраргументів» уряду, можна навести й кілька цілком «приземлених», меркантильних підстав, які не дозволяють Кабінету міністрів встановити партнерські стосунки з Верховною Радою. Для цього досить лише поглянути на «деякі розбіжності» у підходах до формування витратних статей окремих структурних підрозділів Кабміну між урядовим проектом бюджету та проектом бюджетного комітету (розрахунки подано у тисячах гривень).

Функції	Головні розпорядники коштів	Проект уряду	Пропозиції бюджетного комітету
Фінансування державних контрактів	Мінекономіки	1100	0
	М-во промислової політики	1389	0
	М-во енергетики	310	0
	Державна митна служба	1436	0
	М-во транспорту	150	0

Супротивниками бюджетного комітету є також певні політичні сили, які просто кровно зацікавлені у зриві і затягуванні бюджетного процесу напередодні президентських виборів. Безперечно, не можуть допустити ухвалення альтернативного бюджету ті політичні та «ділові» кола, яким вигідна ескалація ідеї про недієздатність Верховної Ради. З ухваленням альтернативного проекту бюджету головний державний «кошторис» здобуває колективне авторство, чим автоматично усувається міф про недієздатність законодавчого органу влади.

Рішуче проти також представники міжнародних кредитних структур, котрі будують свій капіталістичний «рай» за наші відсотки з обслуговування зовнішнього боргу.

До вищенаведених об'єктивних чинників затримки бюджетного процесу додаємо суб'єктивний — «індивідуальний чинник Тимошенко». Блокування бюджетних ініціатив профільного комітету Верховної Ради є зворотним боком спроби «конверсії» політичних перспектив Юлії Тимошенко. Адже сам бюджетний процес уже різко підняв рейтинг впливовості голови бюджетного комітету і ввів її в орбіту політичних зірок, здатних зіпсувати настрій багатьом претендентам на звання «батька нації» в 1999 і 2004 роках.

Пані Тимошенко зуміла довести, що опозиція здатна не лише вимахувати прапорами. Уперше в історії опозиційного руху створено прецедент результативності тиску на виконавчу гілку влади з боку парламентської опозиції. Внаслідок цього зазнав краху нехитрий сценарій диференціації політичних сил України на два табори: демократів-реформаторів, прихильників «конструктиву» та реваншистів-червоних, лобістів тоталітарного реваншу. З сухих зацифрованих рядків проекту бюджету проступили контури так званої «третьої сили», тож альтернативний проект бюджету може стати увертюрою до альтернативи політичного вибору уже найближчим часом. Адже, як показує досвід країн Східної та Центральної Європи, «третя сила» — це лиш якісна, ефективна політика, густо розведена життєздатними економічними новаціями.

Але то справа прийдешнього, а поки що все вищенаведене дає змогу стверджувати: в Україні «надбудова» тимчасово перемогла «базис».

Бюджетний комітет Верховної Ради, за великим рахунком, запропонував щось цілком банальне. Рецепт виходу з кризи доволі простий: не треба закопувати наші нещасні п'ять сольдо на Полі чудес у Країні дурнів. Але в країні, де влада належить тисячам котів Базиліо та лисиць Аліс, така думка є крамолою.

Тож бюджетний процес затягнувся. Кожний зайвий день порожньої балаканини в парламенті, дискусії з приводу очевидних речей уже на початку року відгукнуться затриманими зарплатами, невиплаченими пенсіями та голодними шахтарськими маніфестаціями.

Вадим ДАРЕНКО,
директор центру політичного аналізу та виборчих технологій,
за матеріалами, наданими прес-центром «Бюджет-99 — прямий зв'язок».

Не фіксувати борг, а ефективно ним управляти

«Давая деньги в ссуду,
Лишаемся мы денег
и друзей,
А займы притупляют
бережливость».
У. Шекспир «Гамлет»

Одним із інструментів реалізації регулятивних функцій держави за умов бюджетно-дефіцитної економіки є внутрішні і зовнішні запозичення, які на той чи інший період часу фіксуються у вигляді державного боргу. Коли він відповідає певним кількісним критеріям, обслуговується державою прийнятними для кредиторів засобами — ситуація вважається нормальною. Тенденція зростання державного боргу з неочевидними перспективами його обслуговування свідчить про виникнення проблеми заборгованості. Якщо боргові зобов'язання значно перевищили обумовлені станом економіки обсяги, а держава нездатна їх обслуговувати — наступає боргова криза.

На осінь 1998 року державний внутрішній борг України становив близько 13,4 млрд. грн., а зовнішній — більш як 10,2 млрд. дол. США з досить жорсткими графіками його обслуговування. Превентивні тактичні заходи українського уряду (конверсія короткотермінових внутрішніх і зовнішніх запозичень у середньотермінові, успішні переговори з МВФ і Світовим банком про надання нових великих кредитів тощо) дещо пом'якшили проблему державного боргу, не дали їй перерости у кризу.

У пошуках безпечних джерел

Державні запозичення, що формували основну суму боргових зобов'язань, спрямовувалися на фінансування дефіциту держбюджету.

Загальновідомо, що традиційні методи фінансування дефіциту держбюджету (грошова емісія, внутрішні і зовнішні запозичення) мають певні вади. Найгіршим із них у нас вважалась і вважається грошова емісія, яка призводить до інфляції. Оскільки «все було кинуто» на боротьбу з інфляцією, то з 1995 року фінансування дефіциту почало здійснюватись через внутрішні запозичення (ОВДП) і запозичення зовнішні.

Таблиця 1.

Фінансування дефіциту держбюджету, %

Рік	НБУ	Державні облігації	Зовнішнє
1995	72,7	7,4	19,8
1996	40,2	37,0	22,8
1997	1,7	71,3	27,1
1998 (липень)	0,4	73,5	26,2

Незбалансованість ринку ОВДП, кон'юнктурне маніпулювання доходністю державних цінних паперів призвели не тільки до загострення проблем фінансування дефіциту держбюджету, але й до остаточної руйнації системи кредитування реального сектора економіки. Більш гіпертрофовані державні фінанси сьогодні має не тільки Росія, знову-таки через більш масштабні спекуляції з ГКО. Практика зовнішніх запозичень повністю підтвердила ваду цього джерела фінансування дефіциту держбюджету — його ненадійність, що особливо проявилось в умовах сучасної світової фінансової кризи.

Законодавчо закріплюючи пріоритетність використання державних запозичень для фінансування дефіциту держбюджету, слід враховувати, що управління бюджетним дефіцитом — окрема і дуже складна проблема, що має, як мінімум, три аспекти. По-перше, важливо селективно використовувати вищезазначені та інші методи і форми його фінансування з оглядом і на адаптивний зарубіжний досвід. Зокрема, в перехідних економіках фінансування дефіциту держбюджету може здійснюватися за рахунок надходжень коштів від приватизації. Однак в Україні питання масштабної «грошової приватизації» котрий рік залишаються дискусійними і остаточно не вирішеними. По-друге, важливо визначитись із оптимальним розміром державного сектора, розробити не тільки критерії його фінансування, але й механізми ефективного функціонування. Це стосується і підприємств лише бюджетної сфери, і управління державною часткою приватизованих підприємств. По-третє, потрібно все-таки забезпечити умови для нормального наповнення держбюджету, починаючи вже з бюджету-99.

Кредити витрачено, борги зросли. Далі буде?

Критична ситуація склалася і з погашенням кредитів, наданих під державні гарантії. Наявна стійка тенденція зростання заборгованості підприємств-позичальників перед держбюджетом: на кінець 1997 р. вона становила 460,4 млн. дол. США, а вже на 29.10.1998 р. — 672,2 млн. дол. США. З початку дій кредитних угод із держбюджету сплачено 1,4 млрд. дол. США (93% заборгованості), в тому числі у 1998 р. — 260,1 млн. дол. США за відшкодування витрат у сумі 14,4 млн. дол. США (5,5%).

І якщо проблему повернення кредитів, наданих під державні гарантії, ставлять досить гостро, а іноді й нетрадиційно жорстко, то питання ефективності їх використання не ставиться взагалі. Таке враження, що кредити брали лише для того, щоб, у кращому разі, їх з процентами повернути. Але іноземні кредити під гарантії Кабміну в основному спрямовувалися на закупівлю обладнання для агропромислового комплексу, медичної промисловості, металургії, легкої промисловості з метою забезпечити випуск висококонкурентної продукції. Оскільки більше половини таких кредитів залучалося на умовах погашення за рахунок коштів держбюджету з наступним їх відшкодуванням, то виникла така собі специфічна форма державного фінансування, про ефективність якого у нас до ладу ніхто, ні з кого і ніколи, як правило, не запитував.

Зрозуміло, що критерії і показники ефективності кредитування того чи іншого проекту визначають ще на стадії його обгрунтування. Підприємствам-позичальникам об'єктивно важко було, наприклад, у 1992 році передбачити зміни умов господарювання через інфляцію 1993—1994 рр., безпрецедентного зростання процентних ставок за банківськими кредитами, втрати обігових коштів в період жорсткої монетарної політики 1995—1997 рр. тощо. Однак цікавими мають бути все-таки і реальні результати. Сьогодні зрозуміло одне — якщо залучені цільовим шляхом під державні гарантії кошти підприємства можуть повертати лише на одиниці процентів, то на такому само рівні «ефективності» і відповідні проекти.

Заборгованість є не тільки індикатором «фінансового здоров'я» країни, але й концентрованим вираженням її конкурентоспроможності. Вона здебільшого росте, по-перше, внаслідок запозичень для оплати імпорту відсутніх на внутрішньому ринку товарів, а по-друге — в результаті непогашення запозичень через відсутність експортних товарів і валюти.

У 1993—1997 рр. зовнішній державний борг України усталено зростав **(табл. 2).**

Таблиця 2.

Зовнішній державний борг України за станом на 01.01. у 1993—1998 рр.

(млрд. дол. США)

Показники	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Зовнішній борг — Всього	0,396	3,624	4,828	8,217	8,839	9,555
в тому числі Заборгованість за позиками, наданими міжнародними організаціями економічного розвитку	0,000	0,000	0,477	2,211	3,444	4,022
Заборгованість за позиками, наданими іноземними державами, в тому числі за позиками, наданими під гарантії Кабінету міністрів України	0,396	3,624	4,351	4,806	4,275	3,854
Заборгованість за позиками, наданими іноземними комерційними банками	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,559
Зовнішня заборгованість за облігаціями державної зовнішньої позики 1995 року (РАТ «Газпром»)	0,000	0,000	0,000	1,200	1,120	1,120

За станом на 01.08.1998 року державний зовнішній борг перетнув 10-мільярдну (у дол. США) відмітку. Аналіз його сучасної структури (міжнародним фінансовим організаціям — 39,5%, Росії і Туркменистану — 23,3%, за комерційними кредитами — 25,7%, за іноземними кредитними лініями — 10,4%, іншим кредиторам — 1,1%) свідчить про необхідність, насамперед, ***адресного*** вирішення проблеми.

Проблема заборгованості Росії і Туркменистану для нас традиційна і відома в деталях. Належним чином її можна розв'язати, позбавившись залежності по критичному імпорту енергоносіїв, або через раціоналізацію торговельного балансу. Без проведення цілеспрямованих заходів у межах погодженої внутрішньо- і зовнішньоекономічної політики це на найближчу перспективу видається проблематичним. Певного успіху можна досягти, забезпечивши більш жорсткий і прозорий порядок державного гарантування іноземних кредитів з їх орієнтацією, передусім, на довгострокові інвестиційні проекти.

Інша справа — взаємодія України з міжнародними фінансовими організаціями. З одного боку, слід враховувати, що МВФ уже давно перестав бути інститутом короткотермінового кредитування країн в обмін на погоджені зміни в макроекономічній політиці країн-реципієнтів. Так, 11 країн використовують кредити МВФ протягом 30-ти років, 32 країни — 20—29 років, 41 країна — 16—19 років. Таким чином, на МВФ можна розраховувати як на постійний інститут кредитування. В цьому плані прийнято і позитивні рішення МВФ та Світового банку 1998 р. щодо надання Україні позик відповідно у 2,2 млрд. дол. і 950 млн. дол. США.

З другого боку, через наслідки світової фінансової кризи можуть відбутися кардинальні зміни в політиці МВФ, в бік якого полетіли критичні стріли і країн-донорів, і країн-реципієнтів. Показовою, зокрема, була негативна реакція Конгресу США щодо надання кредитів близько 117 млрд. дол. США країнам Східної Азії і більш як 12 млрд. дол. США — Росії.

За які віжки братися?

Поточні, і особливо перспективні проблеми державної заборгованості потребують не розрізнених заходів, навіть якщо вони дають відчутну короткотермінову «передишку», а системних підходів для їх кардинального розв'язання. Йдеться про ефективне ***управління державним боргом***. В сучасному українському законодавстві пропонують закласти його нормативні основи через: встановлення ліміту державного боргу; здійснення державних запозичень і надання державних гарантій через окремі постанови Кабміну; визначення чіткого порядку обслуговування державного боргу. На цій основі справді можна управляти поточними боргами.

Щодо боргів накопичених, то їх проблему в системі річного управління розв'язати, на наш погляд, немає можливостей. Більше того, вони можуть дискредитувати цю систему. Особливо це стосується заборгованості зовнішньої. Разом з тим, під час останньої глобальної боргової кризи було напрацьовано різноманітні механізми врегулювання зовнішнього боргу, які можуть бути використані (і вже частково використовуються) в Україні.

По-перше, розвиток боргової проблеми потребує підвищення показника норми обслуговування боргу (відрахувань від валютної виручки). В Україні він безпрецедентно низький. У період виходу з боргової кризи країни, що розвиваються, підтримували цей показник на рівні 25—30%. Зрозуміло, що потрібна відповідна політика валютного регулювання і контролю.

По-друге, доцільно ефективно використовувати механізми ринкової конверсії боргових зобов'язань в облігації. Під час її проведення, як правило, надаються різноманітні пільги, що, по суті, означає часткове списання боргів. Для цього потрібно повернути довіру інвесторів до державних цінних паперів, реально забезпечуючи надійність і привабливість їх нових видів.

По-третє, можлива конверсія боргових зобов'язань в прямі іноземні капіталовкладення, що доцільно проводити паралельно з приватизацією державної власності. Це сприятиме також виправленню невтішної ситуації з залученням прямих іноземних інвестицій взагалі. Однак потрібен новий погляд на приватизаційні процеси в Україні, в тому числі стосовно землі і нерухомості.

По-четверте, слід звернути увагу на вторинні ринки боргових зобов'язань. На них котуються зовнішні борги країн, що розвиваються, та країн з перехідними економіками зі скидками в 20—60% залежно від кредитоспроможності тієї чи іншої країни.

За системного підходу більш ефективними стануть і інструменти управління державним боргом, пов'язані з реструктуризацією його складових, зокрема, у частині імпорту енергоносіїв, інших гостродефіцитних для країни товарів.

Принципово важливим є розуміння органічного взаємозв'язку проблем внутрішньої і зовнішньої державної заборгованості, їх осмислення як найбільш актуальних і значимих для перспектив національного економічного розвитку і безпеки. Особливо загрозливою для національного економічного розвитку може стати ***криза зовнішньої заборгованості*** **(табл.3)**. Шляхи виходу з неї в сучасних умовах непрості і не завжди прийнятні для держав, що орієнтуються на самостійну економічну політику. Про це, зокрема, свідчать наступні узагальнені дані.

Таблиця 3.

Зовнішня заборгованість країн, що розвиваються, млрд. дол. США

Рік	1955	1965	1975	1985	1990	1995
Сума заборгованості	37,1	72,9	335,0	1186,0	1500,0	2000,0

За встановленими у світогосподарській практиці критеріями (відношення державного зовнішнього боргу до ВВП, річного експорту, а також його обслуговування до річного експорту та доходів держбюджету), сучасну Україну слід віднести до країн з середньою заборгованістю. Обсяги обслуговування державного боргу в цілому ще не критичні (близько 3 млрд. грн. у 1998 р.), але вже занадто значні у структурі держбюджету. До речі, це більше, ніж сукупні витрати на освіту, охорону здоров'я, культуру, мистецтво, житлово-комунальне господарство, засоби масової інформації, судову владу.

Богдан ГУБСЬКИЙ,
народний депутат України,
заступник голови Комітету ВРУ
з питань фінансів
і банківської діяльності.

Борги країни: внутрішній — 13,4 млрд. гривень, зовнішній— 10,2 млрд. доларів

ГАЗ на базе шасси: **ЗИЛ**

"Киевреммех" реализует:

- автовышки h= 12 - 28 м.;
- ассенизационные машины КО-503В;
- автоцистерны V= 4 м³;
- бензовозы БЦ-4,9; БЦ-7,8;
- мусоровозы КО-413, КО-431;
- пескоразбрасыватели КО-713;
- бульдозера ДТ-75, Т-170;
- экскаваторы ЮМЗ, МТЗ, ЭО-3323А.

Поставим по договору любую дорожно-строительную и коммунальную технику СНГ.

г .Киев, Ул. Уборевича, 21-А
тел.: /044/ 450 3181
факс:/044/ 452 1846

До відома громадськості

ТОВ «Салег» *звернулося до Національної комісії регулювання електроенергетики України з проханням про видачу ліцензії на здійснення підприємницької діяльності, пов'язаної з постачанням електричної енергії за нерегульованим тарифом на території України.*

Поштова адреса: 280019, м. Хмельницький, вул. Перемоги, 8/1.

Телефони: (03822) 3-11-05, 3-01-34, 3-61-33
Факс: (03822) 3-80-59.

ФОНД ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ

повідомляє, що з **1** до **31** грудня 1998 року **триває останній аукціон** *за приватизаційні майнові сертифікати.*

Пропонуються пакети акцій кращих підприємств України. Звертайтеся до центрів сертифікатних аукціонів.

ЦЕ ОСТАННІЙ ШАНС ВКЛАСТИ ВАШ СЕРТИФІКАТ!

Інформацію можна отримати за телефонами:
435-63-98; 435-10-05; 296-55-75; 516-52-33.

Арбітражний суд Львівської області

(м. Львів, вул. Личаківська, 81) порушив справи про банкрутство:

1. 2/906, ТзОВ «Карат» (м. Львів, вул. Шафарика, 8/91), р/р 8467714 в АК «Електронбанк», МФО 325213.

2. 2/908, ПП «Леві» (м. Львів, вул. Лисенка, 14/16-а), р/р 468689 в АК БАНК «Львів», МФО 325268.

3. 2/960, дочірнє підприємство «Сіріус» (м. Львів, вул. Пасічна, 81/12), р/р 603004 в АТ ЗУКБ м. Львова, МФО 325365.

4. 2/961, ТзОВ «Оріон» (м. Львів, вул. Чернігівська 6/7), р/р 467417 у Львівській філії Українського кредитного банку, МФО 325871.

5. 2/907, МП «Блок» (м. Львів, вул. Дубаса, 1), р/р 1468471 в АК ЗУКБ м. Львова, МФО 325365.

6. 2/847, дочірнє підприємство «Прованс» (м. Львів, вул. Дорога Кривчицька, 38), р/р 703709 в Регіональному управлінні «Промінвестбанку» м. Львова, МФО 325633.

7. 2/886, Доброчинний фонд сприяння дошкіллю «Малюк» (м. Львів, вул. Вахнянина, 29), р/р 700965 в АТ ЗУКБ м. Львова, МФО 325365.

8. 2/1, громадське об'єднання «Відроджена Галичина» (м. Львів, вул. Замарстинівська, 1/13), р/р 609108 в МБ «Карпати» м. Львова, МФО 325224.

9. 2/2, ТзОВ «Перфект» (м. Львів, вул. Долішня, 96), р/р 467436 в ЛОД Укрсоцбанку м. Львова, МФО 325730.

10. 2/414-15-65, ТзОВ «Ювента» (м. Львів-Винники, вул. Кільцева, 2/70), р/р 26008010904 в 1-й філії ЗУКБ м. Львова, МФО 325865.

11. 2/413-15-65, ПП «Дюк»(м. Львів, вул. Личаківська, 99/17), р/р 29039011292 в 1-й філії АТ ЗУКБ м. Львова, МФО 325365.

12. 2/410-16-61, ДП «Техекопром» (м. Львів, вул. Наукова, 2а), р/р 26002301365634 в Залізничному відділенні Промінвестбанку м. Львова, МФО 325105.

13. 2/412-15-63, ТзОВ «ГАЛ» (м. Львів, вул. Дж. Вашингтона, 7а/140), в Укрінбанку м. Львова, МФО 325826.

14. 2/351-15/48, ТзОВ «Транс-Олеко» (м. Львів, вул. Мечникова, 3/15), р/р 26009238327001 в ЗГРУ КБ «Приватбанк», МФО 325321.

15. 2/352-15/47, ТзОВ «ВКФ «Агробудкомлект» (м. Львів, вул. Зелена, 105), р/р 260009000000111 в ЛФ АК «Електронбанк», МФО 325398.

16. 2/356-15/43, «ДП» Спецпромбуд» ЗАТ фірми «Укрпромспецбуд» (м. Львів, вул. Гуцульська, 9-а), р/р 26007301365037 в Залізничному відділенні «Промінвестбанку» м. Львова, МФО 325105.

17. 2/306-13/21, ТзОВ «Велес» (м. Львів, вул. Шафарика, 10/63), р/р 002467196 в ЗУКБ м. Львів, МФО 325365.

18. 2/606-15/126, ТзОВ «Олван» (м. Львів, вул. М. Печери, 36/59), р/р 467669 в Дніпропетровському відділенні УСБ м. Львова, МФО 325730.

19. 2/607-15/127, кооператив «Галичини» (м. Львів, вул. Масарина, 11/9), р/р 2600630133 в Львівському Облуправлінні ощадбанку, МФО 325796.

20. 2/609-15/129, ТзОВ «МКМ-ЛТД» (м. Львів, вул. Чернишевського 25/5), р/р 29032011619 в АТ ЗУКБ м. Львова, МФО 325365.

21. 2/611-15/131, МП «Зоряна-імпорт-експорт» (м. Львів, вул. Ак. Богомольця, 15/1), р/р 0000468123 в Промисловому відділенні «Промінвестбанку» м. Львів, МФО 325666.

22. 2/554-15/105, ТзОВ «НВП» Агробудмедсервіс» (м. Львів, вул. Пасічна, 74/8), р/р 26005000000864 в АК «Електронбанк» м. Львова, МФО 325213.

23. 2/555-15/105, ТзОВ «Осіріс» (м. Львів, вул. Личаківська, 208/1), р/р 000467312 в Личаківському ВУСБ м. Львова, МФО 325097.

24. 2/552-15/102, ПП «Валдай» (м. Львів, вул. В. Великого, 85/6), р/р 26009000001449 в АКБ «Електронбанк», МФО 325213.

25. 2/551-15/101, ТзОВ «Ната» (м. Львів, вул. Круп'ярська, 15/2), р/р 260053001601 в МБ «Карпати», МФО 325622.

26. 2/553-15/103, ТзОВ «ТФ» Вернісаж-СКБ» (м. Львів, вул. Винниченка, 8), р/р 008467239 в АТ ЗУКБ м. Львова, МФО 325365.

27. 2/608-15/128, СП «Україна-Леополіс» (м. Львів, вул. Зелена, 115), р/р 26009301410159 в ЛГУ «Промінвестбанк» м. Львова, МФО 325633.

28. 2/805-7/204, ПП-ВТ «Промсервіс-М» (м. Львів, вул. Богомольця, 2/7), р/р 1468112 в Залізничному відділенні ПІБ України м. Львова, МФО 325105.

29. 2/935-7/335, ТзОВ «АЯКС» (м. Львів, вул. Маяковського, 53/4), в АТ ЗУКБ м. Львова, МФО 325365.

30. 2/932-7/332, ТзОВ «Львівінвестбуд», (м. Львів, вул. Зелена, 107), у Залізничному відділенні ПІБ м. Львова, МФО 325105.

31. 2/931-7/331, ПП «Христина» (м. Львів-Винники, вул. Кармелюка, 6-а), р/р 29033000000338, АК «Електронбанк», МФО 325213.

32. 2/933-7/333, ПП «Елекс» (м. Львів, вул. Пекарська, 42/3), р/р 1469965 в ЗГРУ «Приватбанк» м. Львова, МФО 325321.

33. 2/934-7/334 ПП «Ровесник» (м. Львів, вул. Зелена, 4/16), р/р 26002012469 в АТ ЗУКБ м. Львова, МФО 325365.

34. 2/913, ТзОВ «Миртурсервіс» (м. Львів, вул. Вахнянина, 29), р/р 467409 в ЛФ Києво-Печерського АКБ м. Львів, МФО 325246.

Арбітражний суд Чернівецької області (274010, м. Чернівці, вул. О. Кобилянської, 14) порушив справу № 2-203-209/Б про визнання банкрутом товариства з обмеженою відповідальністю «ЛІВ ЛТД». Юридична адреса: 274000, м. Чернівці, вул. Головна, 249а/401, р/р 26005017144 у відділенні Державного експортно-імпортного банку України у м. Чернівцях, МФО 356271.

Претензії кредиторів і заяви санаторів приймаються у місячний термін з дня публікації оголошення.

Арбітражним судом Полтавської області (м. Полтава, вул. Зигіна, 1) порушено справу № 10/253 про банкрутство товариства з обмеженою відповідальністю «Фірма «Сакс» (директор-адвокат Атамась Т. І.).

Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Пролетарська, 22/13, п/р 26001124 в АКБ «МТ-Банк» м. Кременчука, МФО 331304, код 13947913.

ДО ВІДОМА ГРОМАДСЬКОСТІ

ITERA

Виконуючий обов'язки Президента закритого акціонерного товариства **"Торговельно-енергетична компанія "ІТЕРА УКРАЇНА"** Ісічко Юрій Іванович звернувся до Національної комісії регулювання електроенергетики України з проханням про видачу ліцензії на здійснення підприємницької діяльності, пов'язаної з постачанням природного газу за нерегульованим тарифом на території України для промислових споживачів.

Юридична адреса: Україна, 252021, м. Київ, вул. Інститутська, 25
Поштова адреса: Україна, 252042, м. Київ, вул. Патріса Лумумби, 4
тел. (044) 269-48-10, факс 269-77-54, e-mail: post@mail.itera.kiev.ua

Арбитражный суд Винницкой области (287100, г. Винница, Хмельницкое шоссе, 7) возбудил дело № 326/10-326 о банкротстве Мурованнокуриловецкого районного союза потребительских обществ (288650, Винницкая область, пгт Мурованные Куриловцы, ул. Ленина, 73), р/с 26007200069001, код 01742927, МФО 302203 в отделении банка «Украина» пгт Мурованные Куриловцы.

Претензии кредиторов и заявления санаторов принимаются на протяжении месяца со дня опубликования.

Арбітражний суд Житомирської області (м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 25) порушив справу № 1/217-Б—11233 про банкрутство товариства з обмеженою відповідальністю «Фудс компані», м. Житомир, вул. Київська, 7, р/р 26001200116001 в ОПЕРВ Житомирської дирекції АК АПБ «Україна».

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються протягом місяця з дня публікації оголошення.

Інформація для акціонерів ВАТ «Запорізький завод «Перетворювач»

Місцезнаходження акціонерного товариства: Україна, 330069, м. Запоріжжя, Дніпропетровське шосе, буд. 9;
тел. 38-0612-527-131, факс. 38-0612-527-146.

Зміни до інформації про випуск акцій відкритого акціонерного товариства «Запорізький завод «Перетворювач», зареєстрованої ДКЦПФР 27.08.97 станом на 27.10.98 р.

Пункт 12 викласти в новоі редакції:
12. Вид і категорія акцій, кількість, номінальна вартість і сума емісії акцій:
вид: іменні
категорія: прості
серія 001 номера акцій з 1 по 2 852 052

№ п/п	Вид і категорія акцій	Номінальна вартість, грн.	Кількість, шт.	Загальна сума емісії, грн.
01	02	03	04	05
1	Прості іменні акції	0,05	2 852 052	142 602,60

Форма випуску цінних паперів.— документарна.

На посаду куратора зв'язків з податковими інспекціями запрошується колишній працівник податкової інспекції, який має відповідні зв'язки, комунікабельність, ділове чуття і хватку, незіпсований імідж, точно відчуває хвилюючі питання податковиків із законодавства.

Тел.: (044) 446-80-33 з 9-00 до 18-00.

Арбитражный суд Одесской области возбудил дела о банкротстве:

— ЧП «Промышленный союз» (272300, г. Б-Днестровский, ул. Калинина, 10а), р/с 2468118 в Б-Днестровском отделении АК АПБ «Украина»;

— ООО «Веста» (272300, г. Б-Днестровский, ул. Маяковского, 2-2), р/с 467049 в Б-Днестровском отделении АК АПБ «Украина»;

— МП «Воланд» (272300, Б-Днестровский район, с. Молога), р/с 2468859 в Б-Днестровском отделении АК АПБ «Украина»;

— ООО «Транссервис» (272300, г. Б-Днестровский, ул. Маяковского, 59), р/с 1467651 в Б-Днестровском отделении Проминвестбанка;

— МПТП «Норд» (272300, г. Б-Днестровский, ул. Первомайская, 57-8), р/с 1468562 в Б-Днестровском отделении АК АПБ «Украина».

Претензии кредиторов принимаются в месячный срок со дня опубликования объявления по адресу: 270032, г. Одесса, пр. Шевченко, 4, арбитражный суд.

29 січня 1999 р. об 11.00 за адресою: м. Львів, вул. 700-річчя Львова, 63, 3-й поверх, актовий зал, відбудуться загальні збори акціонерів

Селянського комерційного банку «Дністер».

Порядок денний зборів:

1. Про підсумки роботи банку в 1998 р., затвердження фінансових результатів роботи банку та розподіл прибутку.
2. Про основні напрями діяльності банку на 1999 р.
3. Про стан формування статутного фонду банку.
4. Різне.

Правління.

Арбітражний суд Донецької області (340105, м. Донецьк, б-р Пушкіна, 34) порушив справу № 5-132 Б про банкрутство ООО ТПФ «Людмила» (339041, м. Макіївка, вул. Скнарева, АТС р/рахунок 26007301525191 у Центрально-міському відділенні ПІБ у м. Макіївці, МФО 334516).

Претензії кредиторів приймають протягом місяця з дня публікації оголошення.

Арбітражний суд Житомирської області (м. Житомир, вул. Мала Бердичівська, 25) порушив справу № 1/255 «б» —11827 про банкрутство товариства з обмеженою відповідальністю «Анікс ЛТД», м. Житомир, вул. Пушкінська, 27, р/р 26008200104005 в ОПЕРВ Житомирської дирекції АК АПБ "Україна".

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймають протягом місяця з дня публікації оголошення.

Приватне підприємство «Урей», код 22931466, оголошує про свою ліквідацію.

Претензії приймають протягом двох місяців з моменту виходу цієї публікації. Тел. 463-78-32.

Товариство з обмеженою відповідальністю ***«Енерго М»*** *звернулося до Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України з проханням про видачу ліцензії на здійснення підприємницької діяльності, пов'язаної з постачанням електроенергії на території України.*

Поштова адреса: 252057, Київ-57, вул. Металістів, 17.

Тел.: 228-30-02. Факс: 228-24-93

Хроніка. Факти. Події

✔ Сімферополь

Сорос іде...

Фонд «Відродження», створений в Україні американським мільярдером Джорджем Соросом, згортає діяльність. Це підтвердив виконавчий директор кримського відділення організації Микола Семена. Він повідомив, що інвестор різко скоротив фінансування фонду. Ухвалено рішення реорганізувати шість регіональних відділень: їх «фактично закриють», зокрема й кримське відділення. Зміни, що відбуваються, позначаться на програмі «Інтеграція в українське суспільство кримськотатарського народу, вірмен, греків, болгар та німців, депортованих з Криму в 1941—44 роках», на яку щороку виділялося 430—440 тисяч доларів.

✔ Вашингтон

Задля користі?

Представники Республіканської партії в конгресі керуються лише бажанням усунути президента Білла Клінтона від влади, а не інтересами США та громадян, заявив в інтерв'ю телекомпанії Сі-бі-ес керівник апарату співробітників Білого дому Джон Подеста. На його думку, якщо подивитися на те, що президент «зробив в Ізраїлі, Північній Ірландії, Боснії та у світі загалом, про відставку просто не може бути й мови».

✔ Нікосія

Пропозицій не надходило

«На даний момент пропозицій щодо послаблення напруженості на Кіпрі ні від ООН, ні від США, ні від інших не надходило. Нам відомо лише те, що кожна зі сторін вивчає проблему, однак і досі в нас на столі немає жодних конкретних ідей», — заявив, повернувшись з Відня із саміту глав держав—членів Європейського союзу, президент Республіки Кіпр Глафкос Клерідіс.

✔ Бонн

Справи «штазі» мають повернути

Німецький уряд намагається справити на адміністрацію США тиск, щоб домогтися передачі Німеччині даних на агентів Міністерства державної безпеки колишньої НДР, що зберігаються в ЦРУ.

На початку грудня в американській столиці з особливою місією побував шеф німецької контррозвідки — Федерального відомства з охорони конституції — Петер Фріш. Він провів переговори з цього питання з главою ЦРУ Джорджем Тенетом й довів до його відома жорстку позицію офіційного Бонна.

✔ Белград

Серби готові до захисту

Якби під час врегулювання ситуації в Косові сили НАТО ввели на територію Югославії, югославській армії не залишилося б нічого іншого, крім того, як виконувати свій обов'язок — захищати країну, заявив президент СРЮ Слободан Мілошевич в інтерв'ю газеті «Вашингтон пост». «Ми б розглядали це як акт агресії. Обов'язок нашої армії — не допускати проникнення будь-яких іноземних військ на нашу територію», — сказав югославський лідер.

✔ Ісламабад

Делікатне становище

США вимагають від Пакистану рішучих заходів щодо арешту саудівського мультимільйонера Усама бен Ладена, який переховується в Афганістані. Це поставило ісламабадське керівництво в доволі складне й делікатне становище. Адже будь-які кроки уряду Пакистану щодо розшуку й арешту бен Ладена призведуть до протестів з боку пакистанських фундаменталістських партій, які й без того звинувачують уряд прем'єр-міністра Наваза Шаріфа в «поступках США та зраді національних інтересів».

✔ Канберра

Чекають на вибачення

Австралія зажадала розслідування тверджень одного з представників Міжнародного олімпійського комітету про те, що вона начебто витратила мільйони доларів на підкуп голосів на користь проведення там усесвітніх ігор 2000 року. Австралійський делегат у МОК Філ Коулз заявив, що звинувачення організаторів сіднейської олімпіади в корупції безпідставні й несправедливі. Він наполягає на вибаченнях за такі твердження.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та інформаційних агентств.

Кожен схопився за гаманець

ФРН не бажає бути дійною коровою для інших членів ЄС

Саміт глав урядів і зовнішньополітичних відомств-держав—членів Європейського союзу, що закінчився наприкінці минулого тижня в австрійській столиці, не так породив надії на подальшу інтеграцію, як розбив їх.

Хоч очікувалося, що головною темою саміту буде внутрішнє реформування співтовариства, однак Німеччина, яка з першого січня 1999 року перебирає від Австрії головування у Раді Європейського союзу, змінила програму, висунувши власні вимоги. Бундесканцлер Герхард Шредер заявив, що ФРН не бажає бути дійною коровою для інших членів ЄС, виплачуючи найбільший щорічний внесок — 22 млрд. марок. І повідомив рішення свого уряду: цей внесок може становити не більш як 10 млрд. марок.Отож на саміті кожна країна відразу ж схопилася за власний гаманець, вимагаючи справедливості. Чи не найбільше захвилювалася Іспанія → вона бере з євробюджету на регіональні потреби найбільше коштів, за нею Данія, Швеція, Австрія, які одержують набагато менше, ніж вкладають. Та й інші замислилися: а чому вони мають сплачувати такі внески?

Цікаво, як почувався екс-канцлер ФРН Гельмут Коль, слухаючи ці дебати? Пригадується, 1992 року він поїхав на саміт ЄС в Единбург із пропозицією: менш спроможні сплачувати внески члени — Іспанія, Португалія, Ірландія, Греція — можуть не сплачувати рахунки Німеччини у зв'язку з її об'єднанням. Гельмут Коль і тодішній міністр фінансів Тео Вайгель зуміли зробити таку систему сплати внесків, яка істотно не вразила бюджети країн—членів, слабкіших в економічному розвитку. Звичайно, Німеччина тоді пішла на жертви, щоб не порушити рівновагу в ЄС.

Нині складається враження, що новий бундесканцлер Герхард Шредер і міністр фінансів Оскар Лафонтен свідомо постали проти батька сімейства Коля, висунувши на перше місце для обговорення у ЄС власні інтереси.

Але така постановка питання майбутнім головуючим у Раді ЄС не на жарт переполохала країни, які очікують свого часу для вступу до співтовариства. Особливо ж тих, хто сподівався стати повноправним членом ЄС уже незабаром — Польщу, Угорщину, Чехію. Міністр закордонних справ Йошка Фішер намагався втішити нелияканих кандидатів: такий поворот зовсім не означає зміну курсу Бонна щодо розширення союзу і «тільки наступне санування фінансів дає можливість йому розширюватися». Це, щиро кажучи, прозвучало не вельми переконливо, бо аналітики одразу ж оприлюднили свій висновок: зменшення суми внесків — перший крок до унеможливлення розширення, адже багаті в ЄС вже давно прийшли. Іншим треба допомагати.

Розглядалося на саміті й головне питання, заради якого, власне, і відбулася ця зустріч у верхах: реформування внутрішньої фінансової політики співтовариства і боротьба з безробіттям. Нині у країнах ЄС 16 млн. безробітних. Своєрідну програму — Європейський пакт зайнятості — запропонували Німеччина і Франція. Ідеться насамперед про створення робочих місць для молоді й тих, хто вже тривалий час не працює. Погодившись, що над цією проблемою слід працювати (а канцлер Австрійської Республіки Віктор Кліма навіть кілька разів підкреслив, що головною проблемою для ЄС все ж залишається «зайнятість, зайнятість і ще раз зайнятість»), партнери доручили майбутньому головуючому — Німеччині — до наступної зустрічі в березні розробити механізми реалізації пакту, а за півроку і програму реформ для ЄС.

Та крім дискусій і суперечок, у Відні було і справжнє свято. Гельмута Коля визнано почесним громадянином Європи.

Валентина ПИСАНСЬКА.

Бонн.

Куди «піде» труба?

Проблеми Каспійського моря вийшли з берегів СНД і їх недавно розглядали за океаном

Так, у Вашингтоні відбулася міжнародна конференція з проблеми будівництва трубопроводів з району Каспію. Форум за участю представників Росії, Азербайджану, Казахстану, Грузії, Туркменистану, Туреччини, США, а також найбільших американських компаній організували американо-російська ділова рада та авторитетна дослідницька фірма «Кеймбрідж енерджі рісерч ассошиейтс».

Основну увагу учасники конференції присвятили питанню про головний експортний трубопровід, маршрут якого належить обрати урядові Азербайджану, узгодивши його з іноземними компаніями, що ведуть розробку шельфових родовищ. Першу скрипку — як зазвичай, коли йдеться про нафту чи газ на теренах колишнього Союзу — грала Росія.

Москва заявила, що підтримує багатоваріантну систему трубопроводів з району Каспію, але вважає, що в її основі має бути економічна доцільність.

Суть російських пропозицій зводиться до можливості збільшення пропускної спроможності нафтопроводу Баку—Новоросійськ до 30 млн. чи навіть 50 млн. тонн на рік. Виступаючи на конференції, повідомляє ІТАР-ТАКС, віце-президент державної компанії «Транснафта» Сергій Тер-Саркисьянц повідомив, що в першому варіанті (Баку—Новоросійськ) тарифи за перекачування «чорного золота» будуть майже 20 доларів за тонну, у другому (Баку—Джейхан) — 17 доларів. За рентабельністю з ними міг би зрівнятися лише трубопровід від Баку до грузинського порту Супса, однак він, на думку росіян, вимагає значніших капіталовкладень. До речі, саме в цьому маршруті каспійської нафти зацікавлена Україна.

Та повернімося до вашингтонської зустрічі. Розклад сил на ній не змінив попередніх курсів зацікавлених держав. Якщо Азербайджан поки виважує всі «за» й «проти» численних нафтових маршрутів, то Казахстан практично утвердився в думці, що проект «Каспійський трубопровідний консорціум» є для країни «найбільш здійсненним» з усіх решти варіантів. Ідеться про будівництво нафтопроводу від родовища Тенгіз на півночі Казахстану через територію Росії до нових терміналів у районі порту Новоросійськ. Однак усе ще головна проблема для Астани — «одержання доступу до каналів транспортування нафти».

Щодо готовності Казахстану взяти безпосередню участь у фінансуванні обговорюваного й «непроштовхуваного» у Вашингтоні проекту Баку—Джейхан, про що поквапилися повідомити деякі західні ЗМІ, то офіційна точка зору казахстанської влади така: «Казахстан підтримує проект з політичної та економічної точок зору, однак на даний момент він обмежений у коштах, аби брати участь у його фінансуванні»...

Яна СТАДІЛЬНА.

Мальтійський орден уже не мучитиме ностальгія

Мальта — батьківщина лицарського ордену

Понад півтора століття Мальтійський лицарський орден був у вимушеній «еміграції». Ще за часів Наполеона його учасників вигнано з Мальти. Спочатку центр ордену перемістився до Сицилії, а з 1834 року він у Римі.

Нині Мальтійський орден має дипломатичні відносини з більш як 80 державами світу. І нинішнє своє 900-річчя відзначатиме вдома: на 99 років орденові передано старовинну фортецю замку Святого Ангела, що в центрі столиці Мальти.

Документ підписали канцлер Мальтійського ордену князь Карло Марулло і прем'єр Мальтійської Республіки Едвард Фенек Адамі.

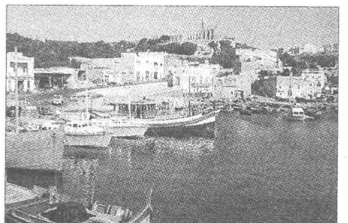

Олесь КЛИНОВ.

Рим.

Справі Сіоко Асахари далеко до завершення

Токійський окружний суд почав сьоге засідання у справі Сіоко Асахари — колишнього глави японської терористичної секти «АУМ сінрікіо», яка влаштувала три роки тому газову атаку в столичному метро. Вона призвела до загибелі 12 осіб та серйозного отруєння майже шести тисяч інших.

Під час нинішніх слухань уже дали свідчення співробітники дослідного інституту головного поліцейського управління Японії. На основі проведеної експертизи вони встановили, що бойовий газ зарін, застосований у токійській підземці, вироблено з допомогою обладнання, що було в секретних лабораторіях секти у префектурі Яманасі.

Суд також має намір продовжити опитування свідків, серед яких один з лікарів, що обстежував жертви газової атаки 1994 року в місті Мацумото, внаслідок якої загинуло 7 осіб та понад 140 одержали отруєння різного ступеня тяжкості. Перед судом як свідок постане й один з колишніх сектантів, що брав безпосередню участь у цьому теракті.

На сьогоднішній день 43-річному «гуру», чиє справжнє ім'я Тідзуо Мацумото, висунуто звинувачення у вчиненні 17 злочинів. Загалом він навідріз відмовляється визнавати провину, нікого не вважати одного обережного натяку на свою причетність до теракту в Мацумото.

За минулі 2 з половиною роки Токійський суд розглянув лише 4 з 17 звинувачень: окрім згаданих масових отруєнь, було проведено слухання у справі про вбивство адвоката та всієї його родини за те, що той зумів зібрати докази про злочинну діяльність «АУМ» та жорстоку розправу над одним із послідовників Асахари, який вирішив вийти з секти, повідомляє ІТАР—ТАКС.

«Обрізання» — не хрещення, а засіб боротьби з дітьми та їх учителями як стимул до самовиживання

Майже три місяці мешканці гуртожитку ПТУ-4, що по вулиці Маршала Бірюзова, 90/14 у Полтаві, живуть без електроенергії

За листом читача

Якщо зважити на те, що в цьому будинку відсутній газ, стане зрозуміло, які труднощі людям доводиться долати. Під гуртожитком палають багаття: на них варять їжу, гріють воду аби помитися, випрати білизну. Мешканці цієї новоявленої «резервації» —майже 30 сімей викладачів і понад 60 учнів. Про свої біди вони написали до редакції «Голосу України».

Ще років десять тому це була одна сім'я: ПТУ-4 і завод «Хіммаш». Училище готувало для підприємства робітничі кадри, а ті — по-батьківськи опікувалися трудовою зміною. Та часи змінились, і шефство нині стало «каменем на шиї». Завод «Хіммаш» (тепер це ВАТ «Полтавахіммаш») теж хутенько спекався обтяжливої ролі люблячого батечка. Своєрідною пуповиною, яка, попри всі суспільно-політичні катаклізми, продовжувала з'єднувати сусідів (через дорогу) — залишилася спільна система тепло-, водо- та енергопостачання. Що особливо важливо, вмикач і вимикач до неї залишився у «вітчима».

— 7 серпня в училище надійшла попереджувальна телефонотелеграма із заводу про можливе відключення від електромережі в разі повного непогашення заборгованості, — розповідає заступник директора з господарської частини Микола Караван. — Наші борги за світло тоді становили більш як 30 тисяч гривень, а загалом за комунальні послуги — 330 тисяч гривень.

Дехто сприйняв дзвінок як анекдотично відоме чергове «китайське попередження», проте 13 серпня грім ударив: училище, зі всіма його будівлями, в тому числі й гуртожиток, «обрізали». Якраз у переддень Дня знань. На святковій лінійці учні не без іронії жартували: «Спасибі рідній державі за наше світле майбутнє!» Бо й справді, навчання в пітьмі — хіба то шлях до світла? Комп'ютери завмерли, верстати в майстерні не гудуть, обіди — сухим пайком.

Та найкритичніша ситуація склалася у гуртожитку. 67 учнів відправили по домівках — до кращих часів, а одного, сироту, в сусіднє ПТУ-23. У приміщенні, де ні світла, ні газу, де вода — від випадку до випадку —викладачі й майстри та кілька сімей «з вулиці» (прописаних тут по 15 років!) — з малими і дорослими дітьми. А справа в тому, що ВАТ «Полтавахіммаш», президент якого Ігор Пічугін, «через відсутність коштів не може виконати ремонтні роботи в котельні, в тепло- та електромережах»... Підприємство має борги за газ для виробництва електроенергії, у зарплаті, і сьогодні воно не просто «стоїть», а вже лежить. І завод теж жертва, жертва бездарної політики приватизації. А ПТУ — заручник державного бюджету, який винен йому рівно стільки і ще більше за суму загального боргу. В училищі сподіваються на диво і Міносвіти, яке, може, змилується над ним і таки профінансує витрати. А з другого боку, тут побоюються, що заклад можуть просто закрити. Та на противагу волюнтаристському рішенню є не менш вагомий аргумент: а хто дасть раду 800 підліткам (зважте, не «найкращої крові»), коли вони вирушать «освоювати» місто?

Невідомо, чи побоювання перед голодною і безпритульною оравою «бурсаків», чи «високі моральні» принципи змусили-таки місцеву владу вдатися до вольових рішень: у ПТУ-4 і гуртожитку ввімкнули не лише світло, а й подали тепло. Хоча із заводу попередили: «до понеділка». Щоправда, не сказали до якого. А втім, яка різниця? Хіба ми усі не живем очікуванням того дня «обрізання». Зовсім не святкового.

P. S. *Як повідомив у полтавський корпункт директор ПТУ-4 Микола Забережний, 13 листопада ц. р. в училище надійшла телефонограма за підписом президента ВАТ «Полтавахіммаш» Ігоря Пічугіна з попередженням, що найближчими днями ПТУ-4 і його гуртожиток будуть відключені від тепло-, водо-, енергопостачання. Учні у групах збирають підписи, щоб вийти на вулиці з актами непокори.*

Григорій ГРИНЬ.

Полтавська область.

«Вузам — нові акредитації, студентам — нові дипломи!»
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

За один університет два технікуми дають

Освіта

За словами начальника обласного управління освіти Юрія Кравця, незабаром у Рівному буде три університети.

Перший планують створити на базі Острозької академії та Рівненського державного педагогічного інституту. Ще один університет — технічний — має стати своєрідним навчально-науково-виробничим комплексом. Базою для нього цілком може бути місцева Українська державна академія водного господарства, разом з якою до нового вузу приєднають і навчальні заклади нижчих ступенів акредитації, скажімо, текстильний та автотранспортний технікуми. Університет готуватиме інженерні кадри для підприємств регіону. Щоправда ініціатори проекту вважають за доцільне спершу детально проаналізувати і визначити реальну потребу у таких спеціалістах.

Третій університет має об'єднати комерційний інститут слов'янознавства та Державний інститут культури. Однак, як говорить Юрій Кравець, для такого симбіозу поки що бракує нормативної бази.

Олександр МЕЛЬНИЧУК.

Рівне.

Летальний наслідок

«SOS» посилають екіпажі українських суден-арештантів. Але їх ніхто не чує

Соціальний зріз

Трапилось те, чого не могло не трапитися, — хоч з цією людиною, хоч з іншою. Бо, власне, всіх їх —членів екіпажів, заарештованих в іноземних портах українських суден — поставлено в такі матеріальні, психологічні, кліматичні умови, за яких навіть молодий і дужий організм далеко не завжди здатний витримати. А ось люди похилого віку, пенсіонери...

Даруйте, скаже дехто, до вікового цензу й здоров'я моряків — особливі вимоги. На судно, відомо, людині навіть 50-річного віку влаштуватися непросто. То про яких пенсіонерів йдеться?

Про наших, українських. Як ось у випадку зі змінним екіпажем теплохода «Глобал Вінд» (ще не так давно відомого під назвою «М. Черкасов»). У порту Шарджа (Об'єднані Арабські Емірати) він стоїть під арештом з вересня 1996 року. Так-от, коли у травні нинішнього року постало питання заміни на ньому екіпажу, то компанії «Бласкокрюінг», на яку трасформувався відділ кадрів ЧМП, нову команду укомплектували із... дідусів 58—68 річного віку. До того ж, їхнім здоров'ям ніхто, по суті, не поцікавився — просто треба було будь-яким закрити «дірку». А знали ж, куди посилали...

Знали і найняті, куди ідуть. Та погодилися, певно, бо гірше, аніж на березі — без роботи чи на мізерній пенсії — не буде. А так, може, вдасться хоча б трохи підробити для себе чи для сім'ї. Вже коли екіпаж прийняв багатостраждальне судно, то дехто, ближче ознайомившись з умовами перебування, замислився: куди ж це я потрапив, на що погодився? Невдовзі, співставивши умови життя екіпажу та вік і стан здоров'я моряків-пенсіонерів, капітан судна В. Александров зібрав усіх 14 чоловік й відверто сказав:

— Служба, самі бачите, тут не з медом. Й надалі, цілком імовірно, харчуватимемося упроголодь, електрострум не з'явиться, ну, а погода —погіршиться, аж до нестерпної спеки. Хто сумнівається, що все оте переборе, прошу подати рапорти з проханням щодо репатріації додому. Я передам їх до ЧМП...

Рапорту ніхто не подавав. Бо кожен усвідомлював: треба будь-що дочекатися, коли судно буде продано на аукціоні, щоби через суд одержати свою зарплату, адже у разі репатріації до Одеси жодної надії на це немає. Не подав рапорту й Віктор Дмитрович Пономарьов, другий помічник капітана, 1931 року народження. Якому, помічали колеги, при його огрядності доводиться особливо кепсько. Втім, більшість членів екіпажу невдовзі були доведені, як мовиться, до межі.

Процитую лише кілька фрагментів з офіційного документа — рапорту капітана теплохода «Глобал Вінд» В. Александрова на ім'я президента ДСК ЧМП Діордієва (нещодавно з посади звільненого): « З моменту прибуття (екіпажу. — **Авт.**) й до цього часу судно не постачалося дизельним паливом, було повністю знеструмленим (не працювали рефкамери, кондиціонер, камбуз, туалети, душові, немає освітлення, не переться білизна)...».

«Перейшли на одноразове харчування на добу. Страви готуємо на саморобній плиті, що опалюється дровами, на кормі судна, за що піддаємося постійним погрозам щодо штрафів з боку портових властей і пожежного контролю. Прийняли 50 тонн прісної води, але подати її в систему немає чим».

«Через виняткову високі температури повітря (від плюс 43 до плюс 55 градусів Цельсія, за вологості 95—97 відсотків) перебувати в каютах неможливо. Вночі екіпаж відпочивав на відкритих палубах чи переміщався по судну з-за неможливості спати. Організм людей постійно піддається перегріванню, тіла вкрилися прищами й нагноєннями. Медикаменти відсутні...».

Певно, досить: і процитоване дає вичерпну уяву щодо умов, обстановки, в яких опинився екіпаж, укомплектований людьми похилого віку. І ось одного дня моряки не дочекалися на убогу обідню трапезу другого помічника капітана. Пішли гукати його по судну — й побачили лежачого в неприродній позі біля входу до рульової рубки. З неабиякими труднощами екіпажу вдалося умовити одне з агентств відправити небіжчика на батьківщину...

Через два дні після нещасного випадку судно відвідали працівники українського консульства в ОАЕ. Ознайомившись з умовами життя екіпажу, зробили висновок: людям перебувати в них неможливо. Пообіцяли направити з цього приводу листа в МЗС України. Наче досі в столичних відомствах не знали про біди суден-арештантів. Наче той самий В. Александров не повідомляв про них в усі інстанції. Та жодної допомоги ні від кого екіпаж так і не дочекався...

... Мимоволі пригадую назви суден, що ще залишилися у власності чи в операторстві ЧМП. «Петро Дутов» —Коломбо, арешт. «Глобал Скай» — Адабія, арешт. «Фастов» — Шанхай, арешт. «Павло Мізікевич» — Специя, арешт. «Композитор Римський-Корсаков» —Стамбул, арешт. «Професор Анічков» — Салоніки, арешт. «Світлогорськ» — Суец, продаж. «Балашиха» — Аден, продаж... Екіпажам останніх двох суден, певно, вже дещо легше — вони мовби недалеко до фінішу. А ось доки поневірятися морякам «Глобал Вінда», інших суден, яким аукціон «світить» ще хтозна-коли? Й чого очікувати? Нових летальних наслідків?

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеса.

П'ять хвилин з користю для життя

Неможливо заборонити людині робити те, що їй подобається. Втім, кожний може навчитися робити ЦЕ з найменшим ризиком для себе та оточуючих. Для цього Ви маєте знати, що...

Ось з такої інтриги розпочинається буклетик, у якому просто й у дохідливій формі розповідається про зовсім непросту й навіть дуже страшну річ — про СНІД. Адже буклетик розрахований насамперед на доволі безтурботливу й подекуди легковажну аудиторію —молодь. Саме вона, молодь, і стала у центрі уваги всіх заходів, що були приурочені до Міжнародного дня боротьби зі СНІДом під девізом «Енергія змін: молодь у всесвітній кампанії проти СНІДу». Однак більшість заходів — наукових конференцій, «круглих столів», форумів, зібрань, що відбуваються із завидною регулярністю 1 грудня, — частенько залишаються просто черговою «галочкою» на скрижалях чиновницьких літописів, а СНІД продовжує гуляти життями мільйонів.

Дивовижне створіння — людина. Вона здатна звикнути до всього — екологічних катастроф, стихійних лих, локальних війн. Її вже не лякає навіть те, що кожна сота людина, котра веде активне сексуальне життя, носить у собі невиліковний Вірус Імунодефіциту Людини (ВІЛ). Здається, що все це так далеко й не з нами, а раптом не торкнеться, пройде мимо. Через такі думки на нашій планеті щодня 7 тисяч здорових молодих людей стають носіями смертельного вірусу, й щодня вони поповнюють 30-мільйонну армію ВІЛ-інфікованих землян.

В Україні, за даними Центру профілактики й боротьби з СНІДом, зареєстровано більш як 22 тисячі ВІЛ-інфікованих громадян. Хворих на СНІД — 580, 247 з них нині вже померли. Певно, що науковий світ намагається боротися з ВІЛ, проте ефективної вакцини як не було, так і немає. Розроблено спеціальні комбінації антивірусних препаратів (до речі, дуже дорогих — річний курс лікування коштує 40 тисяч доларів), застосування яких зменшило кількість летальних наслідків: в Ірландії — на 79%, у Франції — на 39%. Проте ми — в Україні. А це означає, що лікування цього захворювання, що офіційно в нашій країні коштує 6 тисяч доларів на рік, недоступне більшості. Відтак, чи не простішим, та й дешевшим було б витратити 5 хвилин свого життя на поради маленького буклетика про ЦЕ й постаратися ніколи не забувати про них.

Алла РОМАНЧУК.

«Моряки помирають за... копійку, але не здаються!»

У номер

✔ Кіровоград

Заповіт удови художника

Виставка з такою назвою, присвячена 106-й річниці з дня народження відомого митця Олександра Осьмьоркіна, відкрилася у кіровоградському художньо-меморіальному музеї художника.

Основну частину експонатів виставки складають його особисті речі: одяг, меблі з майстерні, концертний рояль, картини, графічні роботи. Ці речі нещодавно надійшли до Кіровограда з Москви, згідно із заповітом удови Олександра Осьмьоркіна Надії Георгіївни.

✔ Вінниця

Розгадано таємницю гарячої криниці

Наша газета повідомляла, що в селі Івашківці Шаргородського району в одній криниці вода нагрілася до 43 градусів. З цього приводу висловлювалося безліч припущень, найчастіше говорилося про вплив аномальних явищ. Однак їх спростував головний спеціаліст Держкомгеології України Олександр Іщенко.

Колишній господар криниці, нині, на жаль, покійний, як з'ясувалося, щоб не докладати багато зусиль для витягування води, пристосував для цього побутовий електронасос. Та коли «помічник» зіпсувався, його ніхто не став діставати з дна. Насос із часом, вважає О. Іщенко, перетворився на «кип'ятильник». Працівники обласної санепідемстанції зробили аналіз води і визнали її придатною для пиття.

✔ Донецьк

З точністю до краплі

У всіх бюджетних закладах Горлівки встановлено лічильники води, електроенергії, газу. Таким чином місто прагне укластися в досить обмежені ліміти коштів: навіть за приблизними підрахунками, плата за споживання енергоносіїв зменшується в кілька разів. Наступного року економія обіцяє стати ще істотнішою: міська влада вирішила придбати і прилади обліку тепла.

✔ Рівне

Духовна реалізація пророцтва

Нещодавно коштом ВАТ «Рівненська друкарня» вперше в Україні побачило світ факсимільне видання «Кобзаря» під редакцією вченого-просвітителя Василя Сімовича. Його наклад — 7 тисяч примірників. Три попередні видання вийшли за кордоном — у Лейпцигу та Вінніпезі.

Організатором виступило Рівненське обласне об'єднання «Просвіта», до друку «Кобзаря» підготували вчені Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Це унікальне видання, схоже, стане настільною книгою бібліотек, навчальних закладів, викладачів та всіх шанувальників творчості Великого Кобзаря.

Класиком українського сучасного образотворчого мистецтва називають художника Андрія Антонюка з Миколаєва. Він — лауреат державних премій імені Т. Шевченка, В. Стуса, міжнародного фестивалю «Український світ», кавалер почесної відзнаки «Золотий Тризуб».

Фото Олександра КРЕМКА (ДІНАУ).

Загляньте у дзеркало душі

Виставки

У залах столичного Національного музею історії України розгорнуто авторську виставку скульптора Романа Чайковського та живописця Валентини Чайковської, що має назву «Між Землею і Небом».

Твори митців — скульптури та картини — народжені пошуком власної душі. Так, Роман Чайковський, який називає себе «художником-кочівником», намагається розкрити загадку світотворення. Тож і подорожує далекими світами давньої Скіфії — краю, де люди живуть в гармонії з природою. Саме звідти він приніс до нас свої бронзові, кам'яні та глиняні скульптури «Світоносна», «Дід та внуча», «Побратими». Однак ці твори живі, бо мовлять про вічне — добро і зло, любов і братерство, про той вогонь, котрий палатиме і зігріватиме людські душі, допоки існуватиме світ.

«Пошук моєї душі — у кожній картині», — каже Валентина Чайковська. І не так важливо, як вони народжуються — уві сні чи наяву, адже найбільш вражають твори, написані серцем. Художниця, прагнучи передати стан душі через реальні образи, намагається пояснити, що світ почуттів існує, хоча він і невидимий. Чи не тому ніжні та наповнені світлом рельєфні зображення картин («Бути вікном...», «Додому...», «Вінчання», «Мрія», «Мандрування душі у пошуках дзеркала душі») можна роздивлятися годинами, відкриваючи все нові і нові таїнства.

Звісно, кожний митець сповідує власну філософію. У Валентини вона нерозривно пов'язана з Богом. Тому вся експозиція «Між Землею і Небом», назву якій дала однойменна робота, — своєрідна розповідь про стосунки між цими світами. Вслуховуючись у таку мелодію барв, усвідомлюєш доведений митцями закон: до нас усе йде від Господа, а з часом знову повертається Творцеві.

Тетяна МІШИНА.

«Сон під Різдво» Валентини Чайковської

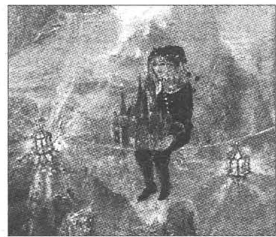

Тендітні квіти на холодному склі

Новорічні сюжети в роботах Тетяни Грицай «Коляда» (ліворуч) та «Нова радість стала» Галини Фролової

У зимові дні мороз щедро малює льодові візерунки на вікнах, залишаючи фантастичні квіти. Повторити морозяне диво спробували дві чарівні жінки, молоді художниці —Тетяна Грицай з Києва та Галина Фролова з міста Борислав Львівської області. Замість традиційного полотна вони обрали скло, втіливши на ньому власні образи, кольорові й пластичні рішення.

З 47 роботами самобутніх художниць можна ознайомитися, відвідавши виставку «Малярство на склі», що в Музеї історії Києва і триватиме до 17 грудня.

Техніка малювання на склі має глибоке коріння в українському народному мистецтві. Особливого поширення вона набула в XVIII столітті у вигляді ікон на склі та псевдовітражів. Майстри широко використовували рослинні мотиви: лілії, тюльпани, дзвіночки.

Завдяки цій техніці створюється ефект насиченого колориту, площинності зображення й узагальнення образів. На картині завжди співіснують два світи: власне малюнок із чітким контуром і тло із паперу або фольги.

Представлені на виставці роботи запам`ятовуються не тільки вдалим відродженням стародавньої традиції. Оригінальність техніки дала можливість злити воєдино народну декоративність із легкістю та поетичністю жіночого відчуття світу. Самі лише назви, неначе «уламки» віршів: «Подих кохання», «Ранковий промінь», «Зимова пісня», «Русалії», «Нова радість стала».

Подруги в житті — у творчості художниці йдуть різними шляхами: серйозній Галині більше притаманна графічність і рух, а емоційна Тетяна розкривається через колір і простір. Але така різноплановість лише допомагає відчути маленьке феєричне свято, зроблене жіночими руками.

Юлія ПОТАПЕНКО.

Теніс ліпше за полювання...

Спорт

Принаймні так вважають народний депутат України Ігор Гаврилов та його побратими по фракції «зелених», як відомо, представлений у Верховній Раді.

Сам пан Гаврилов у турнірі, про який ідеться, участі не брав, але палко підтримував своїх.

— Цими вихідними багато хто вирушить на полювання, — каже він. — А депутати — члени нашої партії — вважають, що краще взяти в руки ракетку, ніж рушницю.

А «зелених» серед учасників парламентського турніру «Зима-98», який відбувся минулої суботи на кортах Міжнародного тенісного клубу «Наука», було троє — Сергій Кривошея, Василь Хмельницький та Сергій Іванов. Найпомітніший був Кривошея, який посів друге місце, поступившись Юрієві Спіженку.

Чудову майстерність продемонстрував третій призер, лідер НДП Анатолій Матвієнко. А його однопартієць Олександр Ємець тільки починає серйозні виступи на корті, але з усього видно, що Олександр Іванович — зусібіч людина спортивна. Те саме можна сказати і про Нестора Шуфрича із СДПУ(о).

— Прохідних зустрічей не було, — коментує подію директор МТК «Наука», журналіст і видавець Михайло Мосенжник. — Хотілося, щоб такі турніри стали традиційними. І нехай відбуватимуться на нашій чудовій базі не тільки взимку, а й в інші пори року. Адже теніс — «хвороба» серйозна. І незабаром, переконаний, вразить багатьох із депутатського корпусу. Це, гадаю, буде корисна і здорова більшість у парламенті. До речі, учасники нинішнього турніру гомоніли вже й про міжнародні зустрічі. Скажімо, з колегами з Франції, Угорщини, Польщі тощо...

Як і водиться, переможці та призери отримали різні нагороди. Втім, усі учасники, які зібралися за склянкою чаю з пирогами і тістечками, не залишилися без подарунків. А головне, що вони, сподіватимемося, та їхні колеги у Верховній Раді щиро дбатимуть про розвиток фізкультури і спорту в нашій країні. Особливо дитячого.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

***

Гандбол. У Нідерландах розпочався черговий чемпіонат Європи серед жінок. Збірна України вдало стартувала у цьому турнірі, взявши гору над командою Нідерландів —23:16. Однак наступного дня в надзвичайно драматичній боротьбі поступилися німкеням — 27:28. Утім, вся боротьба ще попереду.

Хокей. Чемпіонат СЄХЛ. «Сокіл» (Київ) — «Крижинка» (Київ) — 4:0.

Оголошення

До уваги акціонерів ВАТ «Хлібокомбінат № 2»

29 січня 1999 р. о 13 годині відбудуться загальні збори акціонерів у приміщенні Культурно-просвітницького та оздоровчого центру за адресою: м. Запоріжжя, вул. Тургенєва, 29.

Реєстрація акціонерів розпочнеться о 10 годині за місцем проведення зборів. При собі мати паспорт або документ, що надає право участі в загальних зборах.

Порядок денний:

1. Звіт голови правління та ревізійної комісії про фінансово-господарську діяльність за 1998 р.
2. Про виплату дивідендів за підсумками роботи у 1998 р.
3. Різне.

Довідки за тел. 64-13-26.

Правління ВАТ.

Колектив працівників апарату Верховної Ради України висловлює щире співчуття завідуючому відділом кадрів Секретаріату Верховної Ради Онищенку Віталію Семеновичу у зв'язку з тяжкою втратою — смертю його батька **Семена Васильовича.**

Редактор номера Олександр БІЛИК.

Анатолій ГОРЛОВ (перший заступник головного редактора).

Редколегія: Олександр БІЛИК, Леонід БРОВЧЕНКО, Віталій ЖЕЖЕРА, Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Сергій ПРАВДЕНКО, Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, Віталій СУДДЯ.

◊ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
◊ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
◊ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
◊ Рукописів не повертаємо.
◊ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 193296.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50

Зам. 0311240.

1 2 3 4 5 ✱ 7 8 9 0

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса ВР України: 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок —441-88-23; телефакс —224-72-54; відділ реклами —441-89-34, 441-89-44; телефакс —449-85-62.

E-mail: sekret@golos.relc.com

Засновник і видавець — Верховна Рада України